



ALUEHALLINNON UUDISTAMISHANKE

Metsäkeskusten integroimista muuhun aluehallintoon valmistelevan työryhmän raportti

30.9.2008

Aluehallinnon uudistamishankkeen ohjausryhmälle

Aluehallinnon uudistamishankkeen ohjausryhmä asetti 22.5.2008 työryhmän valmistelemaan metsäkeskusten tehtävien organisoimisen yhtenä kokonaisuutena valtion aluehallintoviranomaisen toiminnalliseen yhteyteen. Tavoitteena oli selvittää ja valmistella integroinnin edellyttämät lainsäädännölliset ja muut toimenpiteet, jotta Metsäkeskukset voivat toimia valtion aluehallintoviranomaisen yhteydessä itsenäisinä oikeushenkilöinä ja valtionapuorganisaatioina vuoden 2010 alusta lukien.

Työryhmän toimikaudeksi ohjausryhmä määräsi 22.5.2008 - 30.9.2008.

Toimeksiannon mukaisesti työryhmän tehtävänä oli:

1. tehdä ehdotus siitä, kuinka Metsäkeskusten tehtävät voidaan organisoida yhtenä kokonaisuutena uuden valtion aluehallintoviranomaisen toiminnalliseen yhteyteen,
2. tehdä ehdotus siitä, kuinka Metsäkeskusten ja maakunnan liittojen yhteistyötä tiivistetään alueellisen suunnittelutyön valmistelussa ja päätöksenteossa,
3. määrittellä uudelleen organisoimisen edellyttämät hallinnolliset ja toiminnalliset tarpeet,
4. määrittellä uudelleen organisoimisen edellyttämät säädosmuutostarpeet,
5. tehdä ehdotus uudelleen organisoimisen täytäntöönpanosuunnitelmaksi ja – aikatauluksi,
6. tehdä ehdotukset muista tarvittavista toimenpiteistä asian jatkovalmistelua varten,
7. arvioida ehdotustensa kielelliset vaikutukset.

Työryhmän tuli tehdä tiivistä yhteistyötä 11 muun aluehallinnon uudistusta valmistelevan työryhmän kanssa.

Työryhmän puheenjohtajaksi määrättiin finanssineuvos Heikki Joustie ja jäseniksi neuvotteleva virkamies Kirsti Vallinheimo ja lainsäädäntöneuvos Ilkka Turunen valtiovarainministeriöstä sekä jäseniksi kutsuttiin metsäneuvos Marja Hilska-Aaltonen ja hallitusneuvos Vilppu Talvitie maa- ja metsätalousministeriöstä, ylitarkastaja Reima Sutinen työ- ja elinkeinoministeriöstä, ylimetsänhoitaja Pirkko Isoviita ympäristöministeriöstä, johtaja Marketta Ahtiainen Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksesta, johtaja Jorma Vierula Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksesta, metsäneuvoja Heikki Nivala Pardia ry:n edustajana, johtaja Ritva Toivonen Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiosta, maakuntajohtaja Pentti Hyttinen Pohjois-Karjalan maakuntaliitosta sekä metsänhoitaja Seppo Leinonen JUKO ry:n edustajana.

Aluehallinnon uudistamishankkeen ohjausryhmä täydensi 12.8.2008 työryhmän kokoonpanoa ja kutsui työryhmän jäseneksi johtaja Kaj Suomelan Pohjanmaan TE-keskuksesta.

Hankkeen sihteeriksi määrättiin hallitusneuvos Miliza Vasiljeff valtiovarainministeriöstä ja neuvotteleva virkamies Leena Arpiainen maa- ja metsätalousministeriöstä.

Aluehallinnon uudistamishankkeen ohjausryhmä on ohjannut ja valmisteluryhmä koordinoanut työryhmän työtä. Lisäksi hankkeen kokonaisuutta koordinoiva pääsihteeri on osallistunut työryhmän kahteen kokoukseen. Työryhmä on säännöllisesti raportoinut työnsä etenemisestä valmisteluryhmälle. Työryhmä on tehnyt tiivistä yhteistyötä uudistusta valmistelevien muiden työryhmien kanssa.

Työryhmän kokouksiin ovat varsinaisten jäsenten estyneinä ollessa osallistuneet seuraavat henkilöt: luonnonsuojelujohtaja Ilkka Heikkinen ympäristöministeriöstä, tulosalueen päällikkö Jouko Lehtoviita ja tulosalueen päällikkö Jouko Kostamo Metsätalouden kehittämisskeskus Tapiosta, johtaja Ari Niiranen Pohjois-Karjalan metsäkeskuksesta, johtaja Jukka Ylimartimo Lapin metsäkeskuksesta, vanhempi hallitussihteeri Maija Kaukonen maa- ja metsätalousministeriöstä, teollisuusneuvos Marjukka Aarnio työ- ja elinkeinoministeriöstä ja TE-keskuksen johtaja Raimo Harjunen Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksesta.

Työryhmän toimikausi määrättiin päättyväksi ennen aluehallinnon uudistamishankkeen muiden työryhmien toimikausien päättymistä, joten niiden metsäkeskuksia koskevat ehdotukset eivät ole olleet työryhmän käytettävissä. Muun muassa metsäkeskusten aluejakoja ja toimipaikkaverkostoa koskevia ehdotuksia ei ole vielä tehty eikä aluehallinnon strategisen ohjauksen muotoja ja sisältöä ole vielä yksityiskohtaisesti määritelty. Tämä ei ole kuitenkaan oleellisesti vaikeuttanut työryhmän toimeksiannossa määritellyn tehtävän suorittamista. Työryhmä on voinut tehdä toimeksiannon edellyttämät metsäkeskusten ja valtion aluehallinnon ja metsäkeskusten ja maakunnan liittojen yhteistyön tiivistämistä koskevat ehdotuksensa.

Työryhmän muistioon liittyy jäsenten Marketta Ahtiainen, Heikki Nivala ja Kaj Suomela lausumat sekä jäsenten Marja Hilska-Aaltonen ja Vilppu Talvitie yhteinen lausuma ja jäsenten Seppo Leinonen ja Heikki Nivala yhteinen lausuma.

Saatuaan osaltaan tehtävän loppuun suoritetuksi, työryhmä luovuttaa aluehallinnon uudistamishankkeen ohjausryhmälle muistionsa.

Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 2008.

Heikki Joustie

Marjukka Aarnio

Marketta Ahtiainen

Marja Hilska-Aaltonen

Pentti Hyttinen

Pirkko Isoviita

Seppo Leinonen

Heikki Nivala

Kaj Suomela

Vilppu Talvitie

Ritva Toivonen

Ilkka Turunen

Kirsti Vallinheimo

Jorma Vierula

Leena Arpiainen

Miliza Vasiljeff

Sisällys

Johdanto	7
Nykytilan kuvaus	8
Yleistä	8
Metsäkeskusten tehtävät	9
Metsäkeskusten toiminta-alueet ja toimipisteet	10
Metsäkeskusten ohjaus	11
Metsäkeskusten toiminnan rahoitus	12
Metsäkeskusten johtaminen	13
Metsäkeskusten henkilöstö	14
Metsäkeskusten infrastruktuuri	15
Asiakkaat ja sidosryhmät	16
Esimerkkejä aluehallintoviranomaisten välisestä yhteistyöstä	18
Aluehallinnon uudistamista koskevia poliittisia linjauksia	22
Aluehallinto-organisaatioiden rakenteita ja aluejakoja koskevat linjaukset	22
Aluehallintoviranomaisten ohjaaminen	22
Aluehallintoviranomaisten johtaminen	23
Maakunnan liittojen asema ja tehtävät	24
Tuottavuustavoitteet	25
Voimaantulo	25
Metsäkeskuksia koskevat aluehallinnon uudistamishankkeen poliittiset linjaukset	26
Metsäkeskukset vuonna 2010 – keskeisiä linjauksia	28
Aluehallinnon uudistamishankkeen toimeenpano – metsäkeskuksia koskevat käytännön toimenpiteet	30
Metsäkeskusten ohjaus ja rahoitus	30
Metsäkeskusten johtaminen	30
Metsäkeskusten ja maakunnan liittojen yhteistyön tiivistäminen	31
Aluejaot ja toimipaikkaverkosto	32
Metsäkeskusten ja valtion aluehallintoviranomaisten yhteinen infrastruktuuri	32
Metsävaratiedot ja muut yhteistyömahdollisuudet	33
Vaikutukset	34
Tavoitellut vaikutukset	34
Kielelliset vaikutukset	34
Muut vaikutukset	34

LIITTEET

Liite 1	Metsäkeskusten ja valtion aluehallintoviranomaisten vertailua	35
Liite 2	Lainsäädäntökuvaus	42
Liite 3	Metsäkeskuksen tehtävät	45
Liite 4	Metsäkeskusten toimialueet	47
Liite 5	Kartta: Metsäkeskusten voimassa olevat aluejaot	49
Liite 6	Metsäkeskukset ja niiden toimipaikat	50
Liite 7	Metsämaan pinta-ala, yksityismetsälöiden lukumäärä ja metsänhoitoyhdistykset metsäkeskuksittain	52
Liite 8	Yksityismetsälöiden lukumäärä 1.1.2006	53
Liite 9	Metsäkeskusten kehittämistä koskevat keskeisimmät selvitykset ja kehittämistoimenpiteet 2000-luvulla	54
Liite 10	Metsäkeskukset osana aluehallintoa, Aluehallinnon uudistamishanke, Väiliraportti, Kuva 14	56

TYÖRYHMÄN JÄSENTEN LAUSUMAT

Marketta Ahtiaisen lausuma	57
Heikki Nivalan lausuma	58
Kaj Suomelan lausuma	60
Marja Hilska-Aaltonen ja Vilppu Talvitie yhteinen lausuma	61
Seppo Leinonen ja Heikki Nivala yhteinen lausuma	62

Johdanto

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä on 8.5.2008 päättänyt Aluehallinnon uudistamishankkeen ehdotusten pohjalta lääninhallitusten, työvoima- ja elinkeinokeskusten, alueellisten ympäristökeskusten, työsuojelupiirien, tiepiirien ja ympäristölupavirastojen tehtävien organisoimisesta uudelleen kahteen valtion aluehallintoviranomaiseen. Perustettavat uudet viranomaiset ovat työnimiltään aluehallintovirasto ja elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskus. Uusien viranomaisten on tarkoitus aloittaa toimintansa 1.1.2010.

Aluehallinnon uudistamishankkeen ehdotusten mukaan myös metsäkeskusten tehtävät on tarkoitus organisoida **yhtenä kokonaisuutena valtion aluehallintoviranomaisen toiminnalliseen yhteyteen**. Toiminnallisella yhteydellä tarkoitetaan tässä mm. Metsäkeskusten osallistumista aluehallintoviranomaisen ohjausprosesseihin sekä yhteisten tietojärjestelmien, tukipalvelujen ja toimitilojen käyttöä. Metsäkeskukset jatkaisivat kuitenkin toimintaansa itsenäisinä oikeushenkilöinä ja valtioapuorganisaatioina säilyttäen omat johtokuntansa ja sidosryhmiensä edustusmuodot. Metsäkeskuksen johtaja osallistuisi valtion aluehallintoviranomaisen johtoryhmän toimintaan ja metsäkeskusten johtokuntiin tulisi aluehallintoviranomaisen edustus.

Hankkeen ehdotusten mukaan **maakunnan liittojen ja metsäkeskusten yhteyttä tiivistetään seuraavasti**: Alueellisten metsäohjelmien valmistelu kytketään maakunnan liittojen johdolla tapahtuvaan alueelliseen suunnittelutyöhön ja metsäohjelmat käsitellään ennen niiden hyväksymistä maakunnan liittojen toimitelmissä, otetaan tarvittaessa käyttöön alueiden kehittämislain mukainen ohjelmiasopimuskäytäntö maakunnan liittojen ja metsäkeskusten välillä, metsäkeskukset lisäävät osaamistaan maakuntakaavoituksen laadinnassa ja nimeävät tehtävään edustajansa henkilöstöstään, joka on maakunnan liittojen käytettävissä maakuntakaavojen valmistelussa, ja maakunnan liitolle varataan paikka metsäkeskuksen johtokuntaan. Metsäkeskukset saavat varsinaisen jäsenen maakunnan yhteistyöryhmiin.

Tavoitteena on selvittää ja valmistella integroinnin edellyttämät lainsäädännölliset ja muut toimenpiteet, jotta metsäkeskukset voivat toimia valtion aluehallintoviranomaisen yhteydessä itsenäisinä oikeushenkilöinä ja valtionapuorganisaatioina vuoden 2010 alusta lukien.

Nykytilan kuvaus

Yleistä

Metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta säädetään laissa metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta (1474/1995). Lain 1 §:n mukaan metsien kestävä hoito ja käyttö sekä niiden monimuotoisuuden säilyttämistä ja metsätalouden muuta edistämistä koskevia tehtäviä varten on alueellisia metsäkeskuksia ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Lain 2 §:n 3 momentin mukaan metsäkeskuksista vähintään yksi on pääasiallisesti ruotsinkielisiä alueita varten. Alueellisia metsäkeskuksia on yhteensä 13 kappaletta ja niillä on yhteensä 157 toimipistettä.

Metsäkeskukset ja kehittämiskeskus ovat lain 4 §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriön ohjauksen ja valvonnan alaisia. Maa- ja metsätalousministeriö voi antaa kehittämiskeskukseksi metsäkeskusten ohjaustehtäviä muissa kuin julkisen vallan käyttöä sisältävissä tehtävissä. Maa- ja metsätalousministeriö myöntää harkinnanvaraista valtionapua metsäkeskusten ja kehittämiskeskuksen toimintaan pääluokkaansa budjetoiduista määrärahoista (mom. 30.60.42) n. 45 miljoonaa euroa vuodessa. Valtionavun myöntämisessä ja muussa ohjauksessa noudatetaan tulosohjauksen periaatteita.

Metsäkeskusten keskeisin tehtävä on metsälakien toimeenpano. Metsäkeskukset ja kehittämiskeskus eivät saa lain 7 §:n mukaan harjoittaa elinkeinotoimintaa, joka ei liity niiden tarkoituksen toteuttamiseen tai joka voi vaarantaa niiden lakisääteisten tehtävien hoitamista tai puolueettomuutta.

Metsäkeskukset ja metsätalouden kehittämiskeskus kuuluvat välilliseen valtionhallintoon. Metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain 6 §:n mukaan metsäkeskukset ovat julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä, joilla on rajoitettu toimivalta. Ne eivät voi ilman eduskunnan suostumusta antaa sitoumuksia liiketoimintaa harjoittavan yhteisön puolesta eivätkä ne saa harjoittaa muuta kuin tehtäviensä hoitamiseen liittyvää elinkeinotoimintaa. Ne eivät muodosta keskenään konsernia tai muuta oikeudellista kokonaisuutta.

Välillisen valtionhallinnon organisaatioina metsäkeskukset eroavat monilta osin valtion virastoista. Kukin niistä muodostaa erillisvarallisuuden. Metsäkeskuksilla on itsenäinen toimivalta ja vastuu. Ne vastaavat sitoumuksistaan ensisijaisesti omalla omaisuudellaan. Metsäkeskusten henkilöstö on työsuhteista ja työntekijöiden eläkejärjestelmä poikkeaa valtion eläkejärjestelmästä. Palvelussuhteen ehdoista sovitaan julkisen sektorin järjestelmistä erillisessä neuvotteluprosessissa. Metsäkeskusten rahoitus on pääosin valtionapua. Taloushallinto perustuu metsäkeskuslaissa ja -asetuksessa oleviin määräyksiin sekä kirjanpitolainsäädäntöön. Hoitaessaan julkisia hallintotehtäviä metsäkeskukset noudattavat yleishallinto-oikeudellisia säädöksiä kuten hallintolakia (434/2003), kielilakia (423/2003) ja saamen kielilakia (1086/2003). Metsäkeskusten asiakirjojen ja toiminnan julkisuudesta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään. Valtionapuorganisaatioina niitä koskee myös valtionavustuslaki (688/2001) ja laki julkisista hankinnoista (348/2007). Liitteenä (liite 1) olevassa taulukossa vertaillaan metsäkeskusten ja valtion aluehallintoviranomaisia keskenään. Taulukosta käyvät ilmi myös keskeisimmät erot näiden organisaatioiden välillä.

Metsäkeskusten tehtävät

Metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain 1a §:ssä säädetään metsäkeskusten julkisista hallintotehtävistä. Pykälässä tehtävät on jaettu kahteen osaan. Pykälän 1 momentissa säädetään keskusten sellaisista julkisista hallintotehtävistä, joihin ei sisälly julkisen vallan käyttöä. Näitä kutsutaan säännöksessä **edistämistehtäviksi**. Pykälän 2 momentissa säädetään sellaisista metsäkeskusten julkisista hallintotehtävistä, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä. Näitä tehtäviä kutsutaan säännöksessä **viranomaistehtäviksi**. Viranomaistehtävien hoitamista varten metsäkeskuksessa on lain 5 §:n mukaan erillinen viranomaistehtävien yksikkö. Lisäksi metsäkeskuksilla on **asiakasrahoitteista** toimintaa, johon ne eivät saa käyttää valtionavustusta. Metsäkeskuksia ja niiden tehtäviä koskeva lainsäädäntöselvitys sekä tehtäväluettelo ovat liitteinä (liitteet 2 ja 3).

Metsäkeskusten tehtävät kattavat metsälakien toimeenpanon ja metsätalouden edistämisen. Metsäkeskukset toimeenpanevat ja valvovat metsälakien noudattamista sekä edistävät metsien kestävästä käytöstä ja hoitoa sekä metsäluonnon monimuotoisuutta. Ne koordinoivat ja edistävät metsätalouden yhteistoimintaa sekä toteuttavat metsänomistajien koulutusta ja neuvontaa. Keskeinen tehtävä on kattavan ja mahdollisimman ajantasaisen metsävaratiedon keruu ja ylläpito yksityismetsistä. Ajantasainen metsikkökohtainen metsävaratieto on metsätalouden harjoittamisen perusedellytys niin metsänomistajille kuin metsätalouden toimijoillekin.

Metsäkeskusten keskeisimpiä **edistämistehtäviä** on metsälain (1093/1996) 4 §:ssä tarkoitettujen alueellisten metsäohjelmien laatiminen. Metsäkeskusten tulee laatia alueellisen metsätalouden alueellinen tavoiteohjelma ja seurata sen toteuttamista. Ohjelmaa laadittaessa metsäkeskusten tulee olla yhteistyössä alueen metsätaloutta edustavien tahojen sekä ympäristösuojeluviranomaisten ja muiden ohjelman laatimisen kannalta tarpeellisten tahojen kanssa. Metsähallitus osallistuu ohjelman laatimiseen hallinnassaan olevien maiden osalta. Ohjelmaa tarkistetaan tarpeen mukaan, enintään viiden vuoden välein.

Alueelliset metsäohjelmat perustuvat valtioneuvoston periaatepäätöksenä tehtyyn kansalliseen metsäohjelmaan. Alueellinen metsäohjelma on metsäkeskuksen alueen koko metsäsektorin kehittämissuunnitelma. Ohjelma sisältää tarpeet ja tavoitteet metsien kasvatukselle, hoidolle ja käytölle, metsiä hyödyntävälle yritystoiminnalle sekä metsien monikäytölle ja suojelulle. Siinä esitetään myös toimenpiteet ja rahoitus tavoitteisiin pääsemiseksi. Ohjelman tarkemmasta sisällöstä säädetään metsäasetuksessa (1200/1996 1 §).

Metsäkeskus laatii ohjelman yhteistyöhankkeena apunaan alueelliset metsäneuvostot. Neuvostoissa ovat edustettuina eri toimijat viranomaisorganisaatioista metsänomistajajärjestöihin, metsäteollisuuteen sekä etu- ja kansalaisjärjestöihin. Ohjelma tarkistetaan vähintään viiden vuoden välein. Vuonna 2005 tehtiin tarkistus vuosiksi 2006 – 2010. Pääosa metsäkeskusten tulossopimusten tavoitteista johdetaan suoraan alueellisista metsäohjelmista.

Metsäkeskukset raportoivat alueellisen metsäohjelman toteuttamisesta. Sidosryhmät ovat mukana myös raportointityössä. Alueellisten metsäohjelmien toteutumaportteja käytetään kansallisen metsäohjelman seurannassa ja raportoinnissa.

Metsäkeskusten **viranomaistehtävistä** keskeisintä on yksityismetsänomistajien tukeminen. Yksityinen metsänomistaja voi saada valtion tukea metsänhoito- ja metsänparannustöihin. Tämä tuki kanavoidaan maanomistajille metsäkeskusten kautta. Valtion tuella kannustetaan pitkävaikutteisiin toimenpiteisiin, joiden tuotto on tulevien sukupolvien hyödynnettävissä. Ympäristötuella ja metsäluonnon hoitohankkeilla edistetään talous-

metsien luonnonhoitoa. Hankkeilla tuetaan muun muassa metsälain mukaisten erityisen tärkeiden elinympäristöjen säilymistä ja toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa 2008 – 2016. Maanomistajille hakemuksesta myönnettävä metsätalouden rahoitus perustuu lakiin kestävän metsätalouden rahoituksesta. Kuluvan vuoden talousarviossa on puuntuotannon kestävyuden turvaamistehtäviin osoitettu 61,8 miljoonaa euroa. Lisäksi metsäkeskukset myöntävät myös muita, määrältään oleellisesti pienempiä korvauksia ja avustuksia (esim. hirvivahingot). Metsäkeskukset käsittelevät vuosittain 50.000 valtion rahoitusta koskevaa hakemusta ja tekevät noin 70.000 niihin liittyvää päätöstä.

Metsäkeskusten viranomaistehtäviin liittyy vahva neuvonnallinen elementti. Henkilökohdaisia metsänomistajan neuvontatapahtumia on vuosittain noin 44.000. Lisäksi metsänomistajille tarjotaan mm. koulutusta.

Vuosittain hakkuista tehdään noin 100.000 metsänkäyttöilmoitusta. Velvollisuus tehdä metsänkäyttöilmoitus koskee kaikkia myyntihakkuita metsänomistajan oikeudellisesta asemasta riippumatta. Ilmoitus on tehtävä viimeistään 14 päivää ennen hakkuun aloittamista. Metsäkeskus ei tee metsänkäyttöilmoituksesta hyväksymis- tai hylkäämispäätöstä. Metsäkeskukset tarkastavat ilmoitukset varsin kattavasti ja seuraavat niiden perusteella, että hakkuut ovat metsälain säännösten mukaisia. Ilmoitukset käsitellään pääosin metsäkeskusten kunta- tai seutukuntakohtaisissa metsätoimistoissa, joita on yli sata kappaletta. Metsäkeskusten palvelut ulottuvat tarvittaessa hakkuukohteelle saakka.

Metsäkeskusten kolmas tehtäväalue ovat **asiakasrahoitteiset tehtävät**. Myös ne ovat luonteeltaan edistämistehtäviä. Tällaista toimintaa ovat mm. metsänomistajille laadittavat tilakohtaiset metsäsuunnitelmat, kunnostusojitus- ja metsätien perusparannuspalvelut (suunnittelu, työnjohto sekä urakoinnin kilpailutus maanomistajan valtuutuksella) sekä luonnonhoitopalvelut. Metsäkeskuksittain asiakasrahoitteisen toiminnan osuus liikevaihdosta on 20 - 45 %.

Metsäkeskusten tehtäviä koskeva merkittävä muutos tapahtui 1.5.2007, jolloin metsäkeskuksen tehtäviin kuuluneet merkittävää julkisen vallan käyttöä koskevat tehtävät siirrettiin Maaseutuviraston ratkaistavaksi. Näin toteutettiin perustuslain 124 §:n vaatimus siitä, että kyseiset tehtävät voidaan antaa vain viranomaisen hoidettavaksi.

Metsäkeskusten toiminta-alueet ja toimipisteet

Valtioneuvosto määrää metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain 2 §:n mukaan metsäkeskusten lukumäärän, toimialueet, toimipaikat ja nimet. Metsäkeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (1205/2002) mukaan metsäkeskukset ja niiden toimipaikat ovat:

- Rannikon metsäkeskus (Espoo)
- Lounais-Suomen metsäkeskus (Turku)
- Hämeen-Uudenmaan metsäkeskus (Lahti)
- Kaakkois-Suomen metsäkeskus (Kotka)
- Pirkanmaan metsäkeskus (Tampere)
- Etelä-Savon metsäkeskus (Mikkeli)
- Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus (Seinäjoki)
- Keski-Suomen metsäkeskus (Jyväskylä)
- Pohjois-Savon metsäkeskus (Kuopio)
- Pohjois-Karjalan metsäkeskus (Joensuu)
- Kainuun metsäkeskus (Kajaani)
- Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskus (Oulu) ja
- Lapin metsäkeskus (Rovaniemi).

Alueelliset ja kokoerot ovat huomattavia eri metsäkeskusten välillä. Metsäkeskusten toimialueet noudattavat pääosin maakuntien aluejakoa (liitteet 4 ja 5). Poikkeuksen muodostavat Rannikon metsäkeskus, joka on muodostettu erityisesti ruotsinkielisten metsänomistajien palvelemiseksi sekä sen muodostamisesta johtuen Lounais-Suomen metsäkeskus, Hämeen-Uudenmaan metsäkeskus ja Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus. Metsäkeskuk-silla on päätoimipaikkojen lisäksi 146 metsätoimistoa (aluetoimistoa), jotka käyvät ilmi liitteestä (liite 6). Metsäkeskusten metsätoimistot jakautuvat metsäkeskuksittain seuraavasti:

Rannikko	7
Lounais-Suomi	7
Häme-Uusimaa	8
Kaakkois-Suomi	7
Pirkanmaa	7
Etelä-Savo	14
Etelä-Pohjanmaa	19
Keski-Suomi	11
Pohjois-Savo	13
Pohjois-Karjala	7
Kainuu	7
Pohjois-Pohjanmaa	23
Lappi	14
Yhteensä	146

Metsämaata on yhteensä lähes 20,3 milj. ha, mistä yksityismetsänomistajien osuus on noin 12,2 milj. ha ja muiden noin 8 milj. ha. Metsäkeskusten palveluverkostoon syntyyn ovat vaikuttaneet muun muassa metsämaan määrä, yksityismetsälöiden määrä sekä jos-sain määrin myös metsänhoitoyhdistykset (liite 7). Yksityismetsälöt metsäkeskuksittain pinta-alan kokoluokittain esitetään liitteessä (liite 8).

Metsäkeskusten ohjaus

Metsäkeskukset ovat maa- ja metsätalousministeriön tulosohtauksessa. Käytännössä niiden ohjauksesta vastaa ministeriön metsäosasto. Metsäkeskusten tulosohtauksessa on vahva strategisen ohjauksen elementti. Ohjauksessa on myös resurssiohtauksen sekä operatiivisen ohjauksen piirteitä, koska ministeriö myös myöntää valtionavut metsäkeskusten toimintaan sekä määrää ja ohjeistaa erilaisista asioista. Tulosohtaus perustuu strategisen ohjauksen osalta Kansalliseen metsäohjelmaan 2015, joka on valtioneuvoston hyväksymä ohjelma. Lisäksi strategisen ohjauksen kulmakivinä ovat julkisen metsäsektorin strategiat (maa- ja metsätalousministeriön strategia, metsäosaston strategia, julkisen metsäkonsernin strategia ja metsäkeskusten strategia). Strategiatyössä ministeriö huolehtii siitä, että julkisen metsäkonsernin strategiat ovat keskenään johdonmukaisia. Strategioista johdetaan metsäorganisaatioiden yhteiskunnalliset, usealle vuodelle asetettavat vaikuttavuustavoitteet, joilla myös valtion rahoitus perustellaan valtion talousarviossa ja jotka ovat perustana valtionavun myöntämiselle. Metsäsektorin keskeiset vaikuttavuustavoitteet ovat metsien korkea käyttöaste, metsien hyvä puuntuotannollinen tila, metsien monimuotoisuus sekä metsätalouden kannattavuus.

Metsäkeskusten tulosohtaus perustuu tulosprisma-ajatteluun. Vaikuttavuustavoitteiden lisäksi asetetaan toiminnallisia tavoitteita. Ne kuvaavat organisaation toimintaa ja tehokkuutta. Lisäksi ohjauksessa huolehditaan siitä, että myös henkisten voimavarojen tilaa ja kehitystä arvioidaan säännöllisesti. Metsäkeskuksille on laadittu ministeriössä ”tulosohtauskello”, jonka mukaan toimitaan vuosittain.

Tulossopimus laaditaan erikseen kullekin metsäkeskukselle. Sopimusten asiasisältö on keskeisiltä tavoitteiltaan kaikille sama suoritteiden tavoitetasojen vaihdellessa mm. metsäkeskusten koon mukaan. Tulosneuvottelut käydään jokaisen metsäkeskuksen kanssa erikseen syksyisin. Tulossopimuksen allekirjoittavat maa- ja metsätalousministeriön puolesta ministeri ja metsäosaston osastopäällikkö ja metsäkeskuksen puolesta sen johtokunnan puheenjohtaja sekä johtaja.

Vaikuttavuuden kehittymisestä, saavutetuista tuloksista, rahan käytöstä sekä henkilöstöasioista raportoidaan ministeriölle kaksi kertaa vuodessa. Ministeriö ottaa erityisistä syistä kantaa myös metsäkeskusten operatiivisiin kysymyksiin, mutta peruslinjana on pitää ohjaus strategisella tasolla. Tulosoajasta prosessina kehitetään jatkuvasti tiiviissä yhteistyössä ohjattavien kanssa.

Metsäkeskusten toiminnan rahoitus

Metsäkeskusten toiminta rahoitetaan pääosin valtionavulla. Valtion talousarvioon otetaan vuosittain määräraha, jonka puitteissa metsäkeskuksille myönnetään valtionavustusta niille säädetyistä tai määrätyistä tehtävistä aiheutuviin toimintamenoihin ja maa- ja metsätalousministeriön hyväksymiin sijoitusmenoihin. Nämä menot voidaan rahoittaa kokonaan valtionavustuksella. Sijoitusmenoina on hyväksytty lähinnä kiinteistöjen tai toimitilojen hallintaan oikeuttavien osakkeiden ostoja.

Kuluvana vuonna (vuonna 2008) metsäkeskusten valtionavun määrä on yhteensä noin 41,8 miljoonaa euroa. Valtionavustukseen sovelletaan metsäkeskuslakia sekä valtionavustuslakia (688/2001). Valtionaputoiminnan tavoitteista sovitaan ministeriön ja metsäkeskusten välisissä tulossopimuksissa.

Valtionaputoiminnan osuus metsäkeskusten toiminnasta on noin kaksi kolmasosaa ja asiakasrahoitteisen toiminnan osuus noin yksi kolmasosa. Arviolta kaksi kolmasosaa valtionavusta käytetään julkisiin suunnittelu-, neuvonta-, koulutus- ja edistämistehtäviin, joihin ei sisälly julkisen vallan käyttöä. Viranomaistehtävien yksikkö käyttää metsäkeskusten valtionapurahoitteisen toiminnan resursseista noin kolmanneksen ja koko rahoituksesta viidenneksen.

Lisäksi Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion tulee tuottaa valtionaputoiminnassaan metsäkeskuksille yhteiseen kehittämiseen liittyviä palveluja vähintään 2/3:lla saamastaan valtionavusta. Merkittävä valtionavun kohde on myös metsäkeskusten metsävaratiedon keruu, metsäkeskusten metsävaratietojärjestelmän kehittäminen ja hyödyntäminen. Valtion vuosittainen panostus on siihen n. 18 M€ Vuosittain metsävaratietoa kerätään n. 950 000 ha. Viranomaistehtävien hoidon suoriteyksikköä kohti laskettuihin kustannuksiin vaikuttaa ratkaisevasti se, että yksiköllä on käytössä metsikkökuviokohtaiset metsävaratiedot. Ilman metsävaratietoja metsälain toimeenpanon ja valvonnan kustannukset olisivat moninkertaiset.

Metsäkeskuksilla on myös muita julkisen rahoituksen lähteitä kuin valtionapu. EU:n rakennerahastoista on haettu rahoitusta erilaisiin kehittämishankkeisiin, kuten esimerkiksi kotimaisen bioenergian käytön edistämiseen sekä metsänomistajien neuvonnan kehittämiseen. Kehittämishankkeita toteutetaan jonkin verran myös kansallisella julkisella rahoituksella. Metsäkeskuksittain EU-kehittämishankkeisiin käytetty panostus vaihtelee 5-15 henkilötyövuoden välillä.

Metsäkeskuksittain asiakasrahoitteisen toiminnan osuus liikevaihdosta on 20 - 45 %. Asiakasrahoitteinen toiminta on pääasiassa kunnostusojitusten ja metsätiehankkeiden suunnittelua ja työnjohtoa sekä tilakohtaisten metsäsuunnitelmien laadintaa.

Metsäkeskusten toiminnalle asetetaan valtion talousarvion laatimisen yhteydessä myös tuottavuustavoitteita valtionhallinnon tuottavuusohjelman linjausten mukaisesti. Vuotuinen tavoitteena on ollut ja on edelleen 30 htv vähennys. Metsäkeskukset ovat saavuttaneet niille asetetut tuottavuustavoitteet ja jopa ylittäneet ne useana vuonna.

Metsäkeskusten johtaminen

Metsäkeskuksilla on maa- ja metsätalousministeriön asettamat *johtokunnat*. Metsäkeskusten johtokunnissa on seitsemän jäsentä, jotka edustavat ao. metsäkeskuksen toimialueen metsänomistajia ja muuta metsäkeskuksen toiminnan kannalta keskeistä asiantuntemusta. Heistä kaksi on valtion edustajaa, joista toinen edustaa ympäristönsuojelullista asiantuntemusta ja toinen Metsähallitusta niissä metsäkeskuksissa, joiden toimialueen metsätalousmaasta merkittävä osa on Metsähallituksen hallinnassa. Muista jäsenistä kolme nimetään asianomaisen metsäkeskuksen toimialueen edustavimpien metsänomistajajärjestöjen ja yksi edustavimman metsäteollisuuden järjestön ehdottamista henkilöistä. Yksi jäsen nimitetään metsäkoneurakoitsijoiden, metsätyöntekijöiden ja metsäkeskusten henkilöstöä edustavien edustavimpien järjestöjen ehdottamista henkilöistä.

Metsäkeskusten nykyisissä johtokunnissa, joiden toimikausi päättyy vuoden 2011 lopussa, on mukana ympäristökeskuksen edustaja paitsi Pohjois-Karjalan metsäkeskuksen johtokunnassa. Pohjois-Karjalassa toista valtionhallinnon paikkaa pitää Metsäntutkimuslaitos, jonka toiminnasta merkittävä osa sijaitsee Joensuussa. Seitsemän metsäkeskuksen johtokunnassa on lisäksi TE-keskuksen edustaja.

Metsäkeskuksen johtokunta vastaa toiminnasta ja strategisesta johtamisesta. Johtokunnan keskeisiä tehtäviä on

1. päättää metsäkeskuksen toimintalinjoista sekä neuvottelutavoitteista maa- ja metsätalousministeriön kanssa käytäviä tulosneuvotteluja varten,
2. päättää monivuotista toiminta- ja taloussuunnitelmaa koskevista asioista sekä vahvistaa vuotuinen toimintasuunnitelma ja talousarvio,
3. vahvistaa metsäkeskuksen työjärjestys,
4. päättää valtion rahoitustuella tehtäviä metsätalouden töitä koskevan ehdotuksen tekemisestä maa- ja metsätalousministeriölle,
5. huolehtia siitä, että metsäkeskuksen varainhoidon ja kirjanpidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty,
6. päättää kiinteistön, toimitilojen hallintaan oikeuttavien osakkeiden sekä muun arvoltaan merkittävän omaisuuden myynnistä ja ostosta, metsäkeskuksen toimivallan puitteissa omaisuuden kiinnittämisestä ja vakuuden antamisesta sekä muusta taloudellisesti merkittävästä asiasta,
7. vahvistaa metsäkeskuksen tilinpäätös ja hyväksyä toimintakertomus,
8. vahvistaa metsäkeskukselle tilitettävien metsänhoitomaksujen käytön periaatteet,
9. valvoa ylimpänä toimielimenä metsäkeskuksen toimintaa, metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetussa laissa tarkoitettujen viranomais-tehtävien osalta kuitenkin vain viranomaistehtävien hoitoon tarkoitettujenvarojen käyttöä sekä
10. käsitellä muut metsäkeskuksen toiminnan kannalta merkittävät asiat.

Metsäkeskuksessa on *johtaja*, jonka tehtävänä on johtaa, valvoa ja kehittää metsäkeskusten toimintaa sekä vastata toiminnan tuloksellisuudesta. Johtaja vastaa myös johtokunnan

käsiteltävien asioiden valmistelusta ja johtokunnan päätösten täytäntöönpanosta. Johtokunta valitsee johtajan. Valintaa koskeva päätös on alistettava maa- ja metsätalousministeriön vahvistettavaksi.

Viranomaistehtävien hoitamista varten metsäkeskuksissa on *viranomaistehtävien yksikkö*, jonka päällikkönä toimii *viranomaispäällikkö*. Maa- ja metsätalousministeriö valitsee johtokunnan esityksestä viranomaispäällikön. Viranomaistehtävien yksikön tehtävien hoitoa koskevat asiat eivät kuulu metsäkeskuksen johtokunnan eivätkä johtajan tehtäväalueeseen. Viranomaisyksikön toimihenkilöstö ei saa osallistua metsäkeskukselle kuuluvien muiden kuin viranomaistehtävien hoitoon, jos se vaarantaa viranomaistehtävien hoidon riippumattomuutta ja puolueettomuutta. Viranomaistehtävien hoitoon osallistuvaan toimihenkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Viranomaistehtävien hoidon tarkemmasta organisoinnista sekä viranomaispäällikön ja muiden viranomaisasioita hoitavien toimien täyttämistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Yksityiskohtaisemmin metsäkeskuksen organisaatiosta määrätään johtokunnan vahvistamassa työjärjestyksessä. Kaikki metsäkeskukset ovat siirtyneet viimeistään vuonna 2007 toimintokohtaiseen organisaatioon.

Kunkin metsäkeskuksen toimialueella on *katselmustoimikunta*, joka suorittaa sille erikseen laissa tai asetuksessa säädetyt tehtävät. Maa- ja metsätalousministeriö määrää katselmustoimikunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Alueen edustavimmat metsänomistajajärjestöt valitsevat katselmustoimikuntaa varten kolme metsänomistajaa edustavaa jäsentä. Metsäkeskus nimeää katselmustoimikuntaa varten kolme toimihenkilöä, jotka eivät saa olla viranomaistoimihenkilöitä. Katselmustoimikunnan jäsenet toimivat virkamiehen vastuulla. Katselmustoimikunta arvioi metsälainsäädännön noudattamista ja noudattamatta jättämistä. Muun muassa jos on perusteltua syytä epäillä, että hakkuu tai muu toimenpide on tehty vastoin metsälakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, on metsäkeskuksen tai maanomistajan tai muun oikeuden haltijan aloitteesta suoritettava katselmus, jonka katselmustoimikunta suorittaa.

Metsäkeskusten asemaa ja kehittämistä on arvioitu ja niistä on tehty hallituksen linjaukset vuonna 2005 (Liite 9). Linjauksiin liittyen metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion tehtäviä ja organisaatiota on muutettu 1.1.2006 ja 1.5.2007 voimaan tulleilla lakimuutoksilla. Metsäkeskuksen tehtäviin kuuluneet merkittävää julkisen vallan käyttöä koskevat tehtävät siirrettiin 1.5.2007 Maaseutuviraston ratkaistavaksi. Näin toteutettiin perustuslain 124 §:n vaatimus siitä, että kyseiset tehtävät voidaan antaa vain viranomaisen hoidettavaksi. Lainmuutoksella eriytettiin myös metsäkeskuksen viranomais-tehtävien yksikkö selvemmin metsäkeskuksen muusta toiminnasta. Viranomaistehtävien yksikön tehtävien hoitoon liittyvät asiat eivät kuulu metsäkeskuksen johtokunnan tai johtajan tehtäväalueeseen.

Metsäkeskusten henkilöstö

Vuonna 2006 metsäkeskusten valtioneuvoston oikeuttavan henkilöstön määrä oli yhteensä 761 htv, joista valvonta- ja tarkastustoiminnassa oli 223 htv. Henkilöstön määrä vuoden 2007 lopussa oli kaikkiaan 1046 ja henkilötöyvuosien määrä 1006,9. Vuonna 2007 metsäkeskusten osalta tuottavuustavoitteena oli 30 henkilötöyvuoden vähennys ja kuluvan vuoden osalta tavoite on samaa suuruusluokkaa. Kuluvan vuoden valtioneuvoston oikeuttava henkilöstömäärä on 745 ml. Tapion henkilöstö. Metsäkeskusten henkilötöyvuodet jakaantuivat vuonna 2007 seuraavasti:

Rannikko	60,5
Lounais-Suomi	75
Häme-Uusimaa	62
Kaakkois-Suomi	48
Pirkanmaa	60,8
Etelä-Savo	79
Etelä-Pohjanmaa	120,7
Keski-Suomi	54,2
Pohjois-Savo	90,3
Pohjois-Karjala	66
Kainuu	63
Pohjois-Pohjanmaa	127,4
Lappi	100
Yhteensä:	1006,9

Metsäkeskusten henkilöstö on yksityisoikeudellisessa työsuhteessa metsäkeskuksiin. Metsäkeskuksissa on noin 140 erilaista ammattinimikettä. Kukin metsäkeskus organisoii toimintansa itsenäisesti. Myös hallinto- ja tukitoimintoihin sitoutuneen henkilöstön määrä vaihtelee metsäkeskuksittain kokonaismäärän ollessa yhteensä n. 75 htv.

Metsäkeskusten infrastruktuuri

Vuonna 2006 kaikkien metsäkeskusten hallinnon tukipalvelut on päätetty ulkoistaa. Metsäkeskukset valtionhallinnon ulkopuolisina eivät pääse in house-periaatteella toimivien valtion palvelukeskusten asiakkaiksi. Tukipalveluiden ulkoistaminen kilpailutettiin vuonna 2007, mutta prosessi on edelleen kesken valituksen johdosta.

Metsäkeskukset ovat mukana valtion IT-infrastruktuurissa vain osittain (mm. tietoliikenneyhteydet). Organisaatiomuotonsa takia metsäkeskukset eivät ole saaneet osallistua kaikkiin valtion IT-hankintoihin. Metsäkeskusten tietojärjestelmistä enin osa on metsäalan tehtäviin räätälöityjä.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion keskeisenä tehtävänä on kehittää ja koordinoita metsäkeskusten valtakunnallista yhteistoimintaa. Yhteistoiminnasta metsäkeskusten ja Tapion välillä on solmittu puitesopimus, jonka mukaisesti Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio tuottaa metsäkeskuksille metsätalouden kehittämis- ja asiantuntijapalveluja. Tapio ylläpitää metsäkeskusten yhteisiä metsätalouden tietojärjestelmiä sekä kehittää metsäkeskusten hallintoa, toimintajärjestelmiä ja tukipalveluita. Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut yhteisen kehittämisen tavoitteeksi koko toimintajärjestelmän sertifiointin vuoteen 2010 mennessä.

Osana valtionhallinnon tuottavuusohjelmaa on käynnistetty metsäkeskusten sähköisen asiointin kehittämishanke. Tavoitteena on siirtyä koko Suomen kattavaan sähköiseen asiointiin eri ilmoitusten ja hakemusten käsittelyssä, neuvonnassa, tiedotuksessa ja metsävaratietopalvelussa. Uuden järjestelmän käyttöönotto ajoittuu vuosille 2008 – 2012 ja sen toteutuksesta vastaavat metsäkeskukset ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Osoittaessaan määrärahan Tapion ja metsäkeskusten käyttöön maa- ja metsätalousministeriö on asettanut ehdon, että rahoitettava järjestelmä on käytettävissä metsätalouden viranomaistehtävissä ja valtion rahoittamissa metsätalouden edistämistehtävissä siinäkin tapauksessa, että valtion ja metsäkeskusten tehtäviä tältä osin järjestetään uudelleen.

Aiemmin voimassa olleen tulkinnan mukaan metsäkeskukset eivät voineet hyödyntää valtion yhteishankintayksikön, Hansel Oy:n kilpailuttamia puitejärjestelyjä. Tulkinnan muututtua vuonna 2008 metsäkeskusten ei enää tarvitse itse tai yhdessä kilpailuttaa tavanomaisia toimisto- ym. tavaroita eikä tietotekniikkapalveluja.

Metsäkeskuksilla on toimintaa yli 150 paikkakunnalla ja niillä on toimitilaa yhteensä lähes 28.600 m² eli keskimäärin toimitilaa on noin 27,2 m² henkilöä kohden. Tiloista yli puolet on metsäkeskusten omistamia ja loput vuokrattuja. Metsäkeskuksittain toimitilat jakautuvat seuraavasti:

METSÄKESKUKSET, TOIMITILAT (m²)

	Omat	Vuokratut	Yhteensä	Toimipisteet	Hlöt/toimipiste
Rannikko	1152,0	921,0	2 073,0	8	1 – 26
Lounais-Suomi	1556,0	1 023,0	2 579,0	8	3 – 25
Häme-Uusimaa	0,0	1 624,0	1 624,0	9	1 – 27
Kaakkois-Suomi	696,0	909,0	1 609,6	8	1 – 18
Pirkanmaa	850,0	665,0	1 515,0	8	2 – 18
Etelä-Savo	1366,0	907,0	2 273,0	15	1 – 31
Etelä-Pohjanmaa	2289,6	1 555,2	3 844,8	20	1 – 29
Keski-Suomi	1719,0	154,0	1 873,0	12	1 – 19
Pohjois-Savo	1365,0	826,0	2 191,0	14	1 – 41
Pohjois-Karjala	907,5	844,3	1 751,8	8	4 – 33
Kainuu	1588,5	131,5	1 720,0	8	2 – 28
Pohjois-Pohjanmaa	1804,5	1 264,6	3 069,1	24	1 - 42
Lappi	1252,0	1 133,4	2 385,4	15	1 – 41
	16546,1	11958,0	28 504,1	157	

Asiakkaat ja sidosryhmät

Metsäkeskusten toiminnan tärkein kohderyhmä ovat noin 300.000 yli 5 hehtaarin metsätilan omistavaa yksityismetsänomistajaa. He omistavat 440.000 metsälöä, joiden yhteispinta-ala on 14,6 miljoonaa hehtaaria. Metsänomistajien keski-ikä on hieman alle 60 vuotta. Suurten ikäluokkien eläköityminen sekä metsänomistajien kaupungistuminen ovat suurimmat metsänomistajakunnan rakenteeseen tulevana vuosina vaikuttavat tekijät. Yhä useampi metsänomistajista asuu muualla kuin missä hänen metsänsä sijaitsevat eikä metsästä saatava tulo ole uusille metsänomistajille useinkaan ensisijainen tulonlähde. Metsätilojen pirstoutuminen yhä pienemmiksi metsälöiksi omistuksen siirtyessä seuraavalle sukupolvelle sekä erilaiset yhteisomistusjärjestelyt ovat myös tulevaisuuden haasteita. Sijaintipaikasta riippumattomat neuvonta- ja asiantuntijapalvelut metsänomistajille ovatkin keskeisenä kehittämiskohteena metsäkeskuksissa. Yksityismetsänomistajien lisäksi metsäkeskusten asiakkaita ovat myös muut metsänomistajat kuten yhtiöt, valtio ja muut metsänomistajat.

Rannikon metsäkeskus on perustettu pääasiallisesti ruotsinkielisiä alueita varten. Kielilain mukaan aluehallintoviranomaisten hallintokieli määräytyy alueen kuntien kielisuhteiden mukaan. Aluehallintoviranomainen on kaksikielinen, mikäli sen alueella on yksikin kaksikielinen tai ruotsinkielinen kunta. Lapin metsäkeskuksen osalta käytännöksi on muodostunut, että kaikki metsäpalvelut tuotetaan suomen kielellä, myös saamelaisalueilla. Saamen kielen käännöstarpeita on esiintynyt jonkin verran esim. virallisten kuulutusten osalta.

Metsäkeskukset valvovat metsänhoitoyhdistyksien toimintaa. Metsänhoitoyhdistys on metsänomistajien muodostama yhdistys, jonka jäseniä ovat metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain (434/1998) mukaan kaikki tietyn vähimmäispinta-alaa suuremman metsän omistajat. Jäsenet maksavat metsänhoitomaksua, joka on veron luonteinen maksu. Yhdistyksen jäsenyyden myötä metsänomistaja on mukana metsäsertifioinnissa. Metsänhoitoyhdistys toimii jokaisen kunnan alueella. Se avustaa metsänomistajaa tarvittaessa mm. puukaupassa sekä metsänhoitotöiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Metsänhoitoyhdistykset myös kouluttavat ja neuvovat metsänomistajia. Yhdistyksiä oli vuoden 2008 alussa 136 kpl ja toimipaikkoja yli 300. Niiden palveluksessa on noin 1000 metsätoimihenkilöä ja noin 650 vakinaista metsuria. Vuonna 2005 lukumäärä oli 155 ja vuonna 2000 yhdistyksiä oli 215 kpl. Runsaan kymmenen vuoden aikana metsänhoitoyhdistyksen määrä on puolittunut. Metsänhoitoyhdistyksiä on aiemmin ollut lähes joka kunnassa. Metsänomistajien liitot ovat asettaneet strategiseksi tavoitteeksi, että metsänhoitoyhdistyksiä toimisi noin 100.

Muita keskeisiä yhteistyötahoja ovat metsäteollisuus, metsäalan kone- ja kuljetusyrittäjät, metsäalan työntekijäjärjestöt, valtion aluehallintoviranomaiset, maakuntien liitot, Metsähallitus ja kansalaisjärjestöt. Metsäkeskuksilla on tärkeimpien sidosryhmien edustajista koostuvat, maa- ja metsätalousministeriön asettamat johtokunnat.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa metsäkeskusten esityksestä niille myös alueelliset metsäneuvostot kolmivuotiskaudeksi. Alueelliset metsäneuvostot asetettiin ensimmäisen kerran 90-luvun lopulla valmistelemaan alueellisia metsäohjelmia, kun Kansallinen metsäohjelma hyväksyttiin. Nykyisten neuvostojen toimikausi päättyy vuoden 2009 lopussa. Alueellisten metsäneuvostojen tehtävänä on toimia metsäkeskusten tukena metsälain 4 §:n mukaisten metsätalouden alueellisten tavoiteohjelmien (alueellisten metsäohjelmien) suunnittelussa, seurannassa ja toimeenpanossa sekä seurata ja ottaa kantaa muihin metsäsektorin kannalta tärkeisiin alueellisiin ohjelmiin ja suunnitelmiin kuten lakisäätöseen maakunnan suunnitteluun. Metsäneuvostojen asettaminen perustuu ministeriön suositukseen.

Alueellisissa metsäneuvostoissa puheenjohtajina toimivat metsäkeskusten edustajat. Lisäksi jokaisessa neuvostossa ovat jäseninä edustajat maakuntaliitoista, alueellisista ympäristökeskuksista, metsänomistajia edustavista järjestöistä, metsä- ja puutavarateollisuudesta, ympäristöjärjestöistä, metsänhoitoyhdistyksistä, metsäalan henkilöstöjärjestöistä, TE-keskuksista sekä muista metsäalaa lähellä olevista organisaatioista ja järjestöistä. Metsäneuvostojen koko vaihtelee 19 jäsenestä 31 jäseneseen. Metsäneuvostot ovat myös hyvä tiedonvälityskanava eri intressiryhmien välillä.

Metsäkeskuksilla on metsäneuvostoissa tapahtuvan yhteistyön lisäksi runsaasti muuta yhteistyötä ja yhteisiä prosesseja muiden aluehallintoviranomaisten ja maakunnan liittojen kanssa. Maakuntaohjelmissa on metsätaloutta koskevia osioita ja metsätaloutta koskevia mainintoja. Tämä ei koske kaikkia maakuntaohjelmia. Maakuntaohjelmissa käsitellään metsätaloutta sen alueellisen painoarvon mukaan. Toisaalta yhteistyö metsäkeskuksen ja maakunnan liiton välillä on eräissä maakunnissa monilta osin aluehallinnon uudistamishankkeen tavoitteiden mukaista.

Esimerkkejä aluehallintoviranomaisten välisestä yhteistyöstä

Tärkein yhdysside metsäkeskusten ja muiden aluehallintoviranomaisten välillä on metsäkeskuksen johtokunta, johon säädösten mukaisesti valitaan 1 – 2 valtion viranomaisen edustajaa metsäkeskuksen alueelta. Edustajia on ollut pääasiassa ympäristökeskuksista, Metsäntutkimuslaitoksesta ja TE-keskuksista.

Ohjelmiasopimuskäytäntö Etelä-Pohjanmaalla

Lisäksi esimerkiksi Etelä-Pohjanmaalla on toteutettu alueiden kehittämislain mukaista ohjelmiasopimuskäytäntöä Etelä-Pohjanmaan liiton, Länsi-Suomen ympäristökeskuksen ja kuntien kesken, joka sopisi myös metsäkeskusten ja maakunnan liittojen toiminnallisen yhteistyön tiivistämiseen. Alueiden kehittämislain (602/2002) 16 §:n mukaan ko. laissa tarkoitettujen ohjelmien toteuttamiseksi voidaan laatia ohjelmiasopimuksia. Niissä voidaan sopia ohjelmaan sisältyvien toimenpiteiden ja hankkeiden toteuttamisesta. Ohjelmiasopimus laaditaan yhteistyössä ohjelman rahoittamiseen osallistuvien kuntien, valtion viranomaisten sekä alueen kehittämiseen osallistuvien oikeushenkilöiden kanssa. Ohjelmiasopimus laaditaan määrääjäksi. Se on oikeudelliselta luonteeltaan aiesopimus, joka on osapuolten yhteinen tahdonilmaisu. Tarkoituksena on, että ohjelmiasopimuksella alueen kehittämiseen osallistuvat sitoutuvat ohjelman toteuttamiseen. Ohjelmiasopimuksessa osapuolet sopivat toimenpiteiden rahoitusosuuksistaan.

Etelä-Pohjanmaalla on hyväksytty maakunnan liiton ja Länsi-Suomen ympäristökeskuksen kesken allekirjoitettu ohjelmiasopimus ympäristöhankkeista on kaksiosainen. Ensimmäisessä osassa on määritelty EU:n rakennerahastokautta 2007 – 2013 koskevat yleiset ympäristöhankkeita koskevat periaatteet. Toinen osa koskee maakunnan yhteistyöasiakirjassa olevaa Länsi-Suomen ympäristökeskuksen osuutta EAKR- toimenpiteohjelmasta. Toisen osan hankkeet on valmisteltu konkreettisiksi toimenpiteiksi vuosille 2007 – 2008. Tämä kahta seuraavaa vuotta koskeva konkreettinen hankeosa tarkistetaan rullaavasti vuosittain tai kahden vuoden välein ja viedään maakunnan yhteistyöryhmän ja maakuntahallituksen käsiteltäväksi. Ohjelmaa rahoitetaan EAKR-, valtion- ja kuntien rahoituksella.

Etelä-Pohjanmaan kokemusten mukaan ohjelmiasopimuskäytäntöä voitaisiin soveltaa myös maakunnan liittojen, metsäkeskusten ja kuntien välisen yhteistyön tiivistämiseen. Ohjelmiasopimuskäytäntö olisi uusi työkalu metsäkeskusten ja maakunnan liittojen yhteistyön tiivistämiseksi. Ohjelmiasopimuskäytäntö perustuu alueiden kehittämislain (602/2002) 16 §:ään. Sen mukaan ohjelmiasopimus laaditaan yhteistyössä ohjelman rahoittamiseen osallistuvien kuntien, valtion viranomaisten sekä alueen kehittämiseen osallistuvien oikeushenkilöiden kanssa. Metsäkeskus alueen kehittämiseen osallistuvana oikeushenkilönä voisi olla yhtenä sopimusosapuolena.

Maakunnittain solmittava metsätaloutta koskeva ohjelmiasopimus voisi perustua alueellisen metsäohjelman toteuttamiseen. Metsäohjelmasta poimitaisiin sellaisia painopistealueita, jotka luonteeltaan ja rahoitukseltaan sopisivat ohjelmiasopimukseen. Ne hankkeistettaisiin konkreettisiksi toimenpiteiksi. Alueen seutukunnilta ja kunnilta pyydetäisiin ideoita ja ehdotuksia hankeaihioksi. Hankkeiden priorisoinnissa keskeinen asia olisi niiden sopivuus alueellisen metsäohjelman tavoitteisiin. Ohjelmiasopimukseen otettavat aihealueet vaihtelisivat maakunnittain. Ohjelmiasopimuksen rahoituksen periaatteet tulisi ratkais-

ta maakunnan yhteistyöryhmän puitteissa lähinnä maakunnan liittojen, TE- keskusten ja metsäkeskuksen kesken.

Yhteistyötä maakunnan liiton kanssa Pohjois-Karjalassa

Kymmenen vuoden ajan Pohjois-Karjalan metsäkeskuksella ja Pohjois-Karjalan maakuntaliitolla on ollut yhteistyötä alueellisen metsäohjelman laatimisessa ja maakunta-kaavan valmistelussa. Metsälain mukainen alueellinen metsäohjelma on yksi klusteriohjelma, jota käytetään aineistona maakuntaohjelman laatimisessa. Maakuntaohjelman kausi on neljä vuotta. Alueellinen metsäohjelma tarkistetaan vähintään joka viides vuosi.

Pohjois-Karjalan metsäohjelman valmisteluun ja seurantaan osallistuu alueellinen metsäneuvosto, jonka yhtenä jäsenenä on maakuntaliiton edustaja. Edustaja on maakuntahallituksen jäsen ja maakuntaohjelmaa osaltaan laativan ja seuraavan metsä- ja energiaryhmän puheenjohtaja. Metsäkeskuksen johtaja on metsä- ja energiaryhmän jäsen.

Metsäkeskuksen johtokunnan lisäksi maakuntahallitus on hyväksynyt kaksi metsäohjelmaa kokonaisuudessaan. Sektorikohtaisen metsäohjelman vaikuttavuutta on lisätty sisällyttämällä sen keskeiset tavoitteet maakuntaohjelmaan.

Metsäkeskus osallistuu maakuntaohjelman toteuttamiseksi vuosittain tehtävän toteuttamissuunnitelman laatimiseen metsäklusterin ja sen rahoituksen osalta. Metsäkeskuksen johtaja on jäsenenä maakunnan yhteistyöryhmässä, jossa sovitaan yhteen Euroopan unionin rakennerrahasto-ohjelmien toimeenpanoa ja alueen kehittämiseen vaikuttavia toimenpiteitä.

Metsäkeskus on antanut lausunnot maakuntakaavaesityksistä erityisesti metsäklusterin kannalta keskeisistä kysymyksistä ja osallistunut viranomaisneuvotteluihin. Metsäkeskuksen resurssit eivät kuitenkaan ole mahdollistaneet laajempaa ja syvällisempää yhteistyötä tai osallistumista maakuntakaavan laatimiseen.

Yhteistyötä metsäkeskuksen ja ympäristökeskuksen välillä Pohjois-Karjalassa

Metsäkeskuksen ja ympäristökeskuksen vapaaehtoinen yhteistyö

Pohjois-Karjalan metsäkeskuksen metsäpalvelut pyytää kaikista suunnittelemistaan kunnostusojitushankkeista ja uuden metsätien rakentamishankkeista lausunnon Pohjois-Karjalan ympäristökeskukselta. Tarvittaessa hankkeen suunnitteluun ryhtyessään metsäpalveluiden toimihenkilö ja ympäristökeskuksen asiantuntija tekevät yhteisen maastokäynnin ympäristön kannalta parhaan vaihtoehdon löytämiseksi.

Pohjois-Karjalan metsäkeskuksen metsäpalvelut suunnittelee ja toteuttaa Kestävän metsätalouden rahoituslain mukaisia luonnonhoitohankkeita. Hankkeen suunnittelu- ja toteutusvaiheessa ollaan tarvittaessa yhteydessä ympäristökeskuksen asiantuntijoihin.

Metsäkeskuksen ja ympäristökeskuksen edustajat kokoontuvat vuosittain yhteistyöneuvotteluun. Neuvottelussa käydään läpi menneen vuoden tapahtumia, annetaan palautetta, esitetään kehittämisohdotuksia ja sovitaan alustavasti yhteistyöasioista tulevalle vuodelle. Neuvotteluun osallistuu myös viranomaispäällikkö. Jatkossa Metso-ohjelman toteuttaminen tuo uusia yhteistyötärpeitä ympäristöhallinnon suuntaan.

Toimintamalleja luonnonhoitohankkeissa

Luonnonhoitohankkeiden ja muiden vesistö- ja luontokohteiden kunnostamisen tulee perustua kirjallisiin suunnitelmiin, joissa toteutetaan korkeatasoista parhaiten käytäntöjen edellyttämää suunnitteluosaamista.

Lupien tarve arvioidaan alueellisessa ympäristökeskuksessa tapaus kerrallaan. Purokunnostuksissa on noudatettava vesilakia, ja luvan tarpeeseen vaikuttavat ensi sijassa hankkeen ennakoituvat vaikutukset.

Mikäli kunnostettavalla alueella toimii järjestely- tai ojitusyhtiö, sen kanssa tulee sopia, kuinka kuivatustarpeet otetaan kunnostuksessa huomioon.

Museoviraston lausunto on pyydettävä, jos kunnostettavassa kohteessa on vanhoja uittorakenteita tai myllypatoja. Luvan tarve on aina hyvä tarkistaa.

Viranomaisyhteistyö

Pohjois-Karjalan metsäkeskuksen viranomaistehtävien yksikkö seuraa metsänkätöilmoitusten tarkastuksiin liittyen Natura-2000 verkoston metsäalueiden käsittelyä, Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen metsäkeskukselle ilmoittamien liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen käsittelyä sekä Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen metsäkeskukselle ilmoittamia seurannassa olevia valkoselkätikkametsiä. Kohteille suunnitelluista hakkuista ilmoitetaan ympäristökeskukselle. Maanomistajalle ja mahdolliselle hakkuuoikeuden haltijalle ilmoitetaan alueen käytön rajoituksista. Viranomaistehtävien yksikön tietoon tulleet liito-oravakohteet, jotka eivät ole ympäristökeskuksen tiedossa, ilmoitetaan ympäristökeskukselle.

Metsänkätöilmoitusten tarkastuksen yhteydessä seurataan myös muiden luonnonsuojelulain (1096/1996) mukaisten velvoitteiden noudattamista (esimerkiksi eliölaajien suojelua) siltä osin kuin metsäkeskuksella on tieto kohteista ja velvoitteista. Tarvittaessa suunnitelluista hakkuista ilmoitetaan ympäristökeskukselle ja ollaan yhteydessä maanomistajaan ja mahdolliseen hakkuuoikeuden haltijaan.

Viranomaistehtävien yksikkö tekee ympäristökeskuksen kanssa luonnonsuojeluasetuksen (160/1997) 12 §:n mukaista yhteistyötä luonnonsuojelulain mukaisten luontotyyppien rajaukseen liittyen. Käytännössä yhteistyö on ollut lausuntojen antamista ja maastokäyntien tekemistä.

Luonnonhoitohankkeista tulee saada jo suunnitteluvaiheessa tiedot mm. vesilain ja luonnonsuojelulain mukaisen lupatarpeen ja ympäristövaikutusten arvioimiseksi. Tiedot myös arvokkaista laki- ja muista luontokohteista tulee olla sekä metsäkeskuksella että alueellisella ympäristökeskuksella käytettävissä ottaen huomioon viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki sekä henkilötietolaki. Näin vältetään tehokkaimmin vesilain, luonnonsuojelulain tai muun ympäristölain mahdolliset rikkomukset etukäteen tehtävän yhteistyön avulla.

Esimerkkien mukaista yhteistyötä ja yhteistyörakenteita on myös muilla alueilla. Toimintatavat vaihtelevat kuitenkin huomattavasti metsätalouden alueellisesta merkityksestä riippuen.

Lisää metsäkeskuksia koskevaa informaatiota löytyy seuraavista osoitteista

<http://www.metsakeskus.fi>

http://www.metsavastaa.net/yksityismetsatalouden_tilastot

<http://www.metla.fi/metinfo/tilasto/>

Aluehallinnon uudistamista koskevia poliittisia linjauksia

Pääministeri Vanhasen II hallituksen hallitusohjelman linjausten mukaisesti aluehallinnon kehittämis- ja uudistamishankkeen keskeisenä tavoitteena on kansalais- ja asiakaslähtöisesti, tehokkaasti ja tuloksellisesti toimiva aluehallinto. Sisäasiainministeriö asetti 29.6.2007 aluehallinnon kehittämis- ja uudistamishankkeen. Hankkeen tavoitteita ja uudistamista koskevia linjauksia käsitellään Aluehallinnon uudistamishankkeen väliraportissa (Valtiovarainministeriön julkaisuja, Hallinnon kehittäminen 19/2008).

Aluehallinto-organisaation rakenteita ja aluejakoja koskevat linjaukset

Hallinnon- ja aluekehityksen ministerityöryhmä päätti 7.5.2008 jatkaa aluehallinnon uudistamista väliraportin ehdotusten pohjalta niitä muuttaen, tarkentaen ja täydentäen. Tämän mukaisesti aluehallintovirastot organisoidaan kahteen eri organisaatioon ”Elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskuksiin” sekä ”Aluehallintovirastoon”. Ensin mainittuun tehtävät organisoidaan kolmeen päävastuualueeseen, joita ovat 1. elinkeino, työvoima ja osaaminen, 2. liikenne ja infrastruktuuri sekä 3. ympäristö ja luonnonvarat.

Aluejakojen osalta hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän linjausten mukaan elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskuksia on enintään 15. Ne toimivat yhdeksällä toiminta-alueella, jossa toimivat kaikki kolme päävastuualueen tehtäväkokonaisuutta, ja enintään kuudella toiminta-alueella, jossa on elinkeino-, työvoima- ja osaamisen päävastuualueen tehtävät sekä tarvittavaa muiden vastuualueiden palveluja järjestävää henkilöstöä. Näin viranomaisen aluejakoiksi tulee enintään viisitoista. Aluehallintovirastoja on Manner-Suomessa kuusi ja niiden lisäksi enintään kolme sivutoimipaikkaa.

Valtion aluehallinnon uudistuessa ja kuntien aluekehitysvastuusta huolehtivien maakunnan liittojen yhteen sovittavan ja kokoavan roolin vahvistuessa on mahdollista lisätä aluekehitystyön vaikuttavuutta ja kansanvaltaista ohjausta. Tämä edellyttää, että maakunnan liittojen yhteistoiminta järjestetään strategisesti merkittävissä asioissa niin, ettei maakunnan liittojen yhteistoiminta-alue ole ao. tehtävissä toimivaa valtion viranomaisen aluejakoa pienempi.

Maakuntien liitot veloitetaan aluekehittämislaisissa yhteistoimintaan maakuntaa laajemmalla alueella ylimaakunnallisissa strategisesti merkittävissä asioissa enintään noin yhdeksälle yhteistoiminta-alueelle. Maakuntaohjelmien ja toteuttamissuunnitelmien yhteiset, ylimaakunnalliset strategiset osat muodostavat pohjan tulohausprosessissa keskushallinnon kanssa.

Aluehallintoviranomaisten ohjaaminen

Väliraportin mukaan aluehallintoviranomaisten ohjaus tapahtuu ministeriöiden yhteistyönä. Ministeriöiden ohjaus välitetään aluehallintoviranomaisille yhtenäisesti koordinoivan ministeriön kautta. Viranomaisen 1 koordinoivana ministeriönä on työ- ja elinkeinoministeriö. Viranomaisen 2 koordinoivana ministeriönä on valtiovarainministeriö.

Hallituskaudelle laaditaan kaksi *aluehallinnon valtakunnallista strategia-asiakirjaa*, toinen viranomaiselle 1 ja toinen viranomaiselle 2. Niitä tarkistetaan vuosittain. Asiakirjat sisältävät hallitusohjelmasta, hallituksen strategia-asiakirjasta, kehyspäätöksestä, maakuntaohjelmasta ja niiden toteuttamissuunnitelmasta, politiikkaohjelmista, muista poik-

kihallinnollisista ohjelmista sekä kansainvälisistä sopimuksista ja lainsäädännöstä johdettavat tavoitteet sekä niistä johdettavat resurssilinjaukset. Resurssilinjaukset puretaan alueviranomaisille ministeriökohtaisiksi voimavarataulukoiksi, joissa on neljäksi vuodeksi osoitettu sidotut resurssit ja mahdollinen sitomatta jäävä osuus. Lisäksi määritellään ministeriöiden ohjauksessa olevat substanssimäärärahmomentit. Koordinoivat ministeriöt koordinoivat valmistelua. Muut ohjaavat ministeriöt ja maakunnan liitot osallistuvat valmisteluun.

Hallituskaudelle laaditaan *strategisen tason tulossopimus* kunkin alueen kumpaakin aluehallintoviranomaista varten. Niitä tarkistetaan vuosittain. Siinä määritellään painopistealueet, keskeiset toimintalinjat, yhteistyökysymykset ja yleistavoitteet sekä strategia-asiakirjassa määritellyt määräraha-kehitykset alueittain, viranomaisittain ja sektoreittain. Valtion sitoutuminen maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman mukaisiin hankkeisiin määritellään sopimuksissa. Valmistelijoina ovat kaikki osapuolet ja sopimuksen allekirjoittavat koordinoiva ministeriö ja aluehallintoviraston päällikkö. Ohjaavat ministeriöt osallistuvat tulosneuvotteluihin.

Koordinoiva ministeriö jakaa *toimintamenomäärärahat* (henkilöstön palkkaus- ja muut henkilöstömenot, toimitilamenot, matkustusmenot, viraston normaalit atk-menot ja muut kulutusmenot). Erityisten projektien palkkausmenoja voidaan maksaa myös muiden ministeriöiden pääluokkaan budjetoiduista määrärahoista.

Sektoriministeriön pääluokkaan budjetoidaan *muut määrärahat*. Ne jakavat nämä määrärahat, ohjaavat ja valvovat niiden käyttöä ja raportoivat määrärahojen käytöstä.

Asianomaisen ministeriön tai keskusviraston kanssa tehdään tarvittavassa laajuudessa *toiminnallinen tulossopimus*. Koordinoivan ministeriön kanssa tehtävässä *toiminnallisessa tulossopimuksessa* sovitaan virastoyhtenäisyyden kannalta tarpeellisista tavoitteista toimintamenomäärärahojen osalta.

Aluehallintoviranomaisten johtaminen

Hallinnon kehittämisen ja aluehallinnon ministerityöryhmän linjausten mukaan *aluehallintoviranomaisen johtajana* toimii oman toimen ohella yhden päävastuualueen johtaja. Päävastuualueiden johtajat sekä niiden yhteiset talous- ja henkilöstöasioiden ja viestinnän vastuuhenkilöt muodostavat viraston johtoryhmän rungon. Viraston johtajan/johtoryhmän puheenjohtajan nimittää valtioneuvosto määrääjäksi koordinoivan ministeriön esityksestä. Päävastuualueen johtajat nimittää ao. vastuuministeriö/keskusvirasto.

Viraston johtaja vastaa koordinoivalle ministeriölle valtioneuvoston asettamien strategisten tulostavoitteiden saavuttamisesta ja yhteisten voimavarojen käytöstä. Yhteiset asiat ja niistä päättäminen määritellään viraston johtosäännössä. Päävastuualueiden johtajat vastaavat tehtävälalueensa toiminnallisesta tuloksesta ao. vastuuministeriölle/keskusvirastolle.

Aluehallintoviranomaisella on *johtoryhmä*, joka yhteen sovittaa eri vastuualueiden johtamista. Sen puheenjohtajan toimii viraston päällikkö.

Viraston johtajalla on *pidätysoikeus* viraston yhteisissä asioissa. Vastuualueiden päälliköllä on *pidätysoikeus* vastuualueensa asioissa.

Maakunnan liittojen asema ja tehtävät

Maakunnan liittojen toimivallan keskeisimmät välineet ovat maakuntasuunnitelma, maakuntaohjelma ja maakuntakaava. Maakunnan liittojen toimivaltaa lisätään seuraavasti:

- Maakuntaohjelman kokoavaa ja yhteen sovittavaa roolia vahvistetaan yhdistämällä sen laadintaan nykyistä tiiviimmin erityisohjelmat ja hallinnonaloittain laadittavat kehittämisohjelmat. Maakuntaohjelma kytketään osaksi keskushallinnon ja alueviranomaisten välistä tulosohtausprosessia.
- Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelma kytketään nykyistä tiiviimmin osaksi keskushallinnon ja alueiden välistä tulosohtausprosessia. Siinä kohdennetaan nykyistä kattavammin aluekehittämiseen käytettävät julkiset kehittämisvarat alueella hyväksytyihin painopisteisiin.
- Maakunnan liittojen päätösvaltaa aluekehittämisrahoituksen käytössä lisätään.

Maakunnan liittojen nykyisiä yhteensovittamiseen liittyviä kehittämistehtäviä ja edistämistehtäviä laajennetaan muun muassa seuraavasti:

- Säättämällä maakunnan liitoille vetovastuu laadittaessa alueellisia liikennejärjestelmäsuunnitelmia osana valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa.
- Säättämällä maakunnan liitoille vetovastuu laadittaessa laaja-alaisia luonnonvaroja ja ympäristöä koskevia alueellisia suunnitelmia osana valtakunnallista alan kehittämissuunnitelmaa.
- Säättämällä maakunnan liitoille vetovastuu maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmassa esitettävien, valtion rahoittamien alueellisten liikenneinvestointien ja muiden merkittävien valtion tukemien hankkeiden, kuten nykyään lääninhallituksissa käsiteltävien perustamishankkeiden kokoamisesta ja asettamisesta tärkeysjärjestykseen.
- Säättämällä maakunnan liitoille vetovastuu yhteispalvelujen kehittämisestä alueellaan.

Uusien tehtävien siirtyessä maakunnan liitoille niille turvataan vastaavat henkilö- ja taloudelliset voimavarat. Maakunnan yhteistyöryhmän asema säilyy maakunnan liittoon nähden ennallaan.

Väliraportin mukaan maakuntavaltuuston hyväksymästä, nelivuotisesta *maakuntaohjelmasta kehitetään* lähtökohta aluehallinnon strategia-asiakirjan ja aluehallinnon viranomaisten strategisen tason tulossopimuksen valmisteluun. Maakuntaohjelman säädöspuoleista velvoittavuutta valtion alueviranomaisiin nähden lisätään, kuten esimerkiksi on säädetty maakuntakaavojen osalta. Maakuntien liitot osallistuvat *tulossopimusneuvotteluihin* siltä osin, kuin niissä käsitellään maakuntaohjelmiin ja toteuttamissuunnitelmiin sisältyviä asioita.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän linjausten mukaan maakunnan liittojen yhteistoiminta järjestetään strategisesti merkittävissä asioissa niin, ettei maakunnan liittojen yhteistoiminta-alue ole ao. tehtävissä toimivaa valtion viranomaisen aluejakoa pienempi. Maakuntien liitot veloitetaan aluekehityslaissa yhteistoimintaan maakuntaa laajemmalle alueella ylimaakunnallisissa strategisesti merkittävissä asioissa enintään noin yhdeksälle yhteistoiminta-alueelle. Maakuntaohjelmien ja toteuttamissuunnitelmien yhteiset, ylimaakunnalliset strategiset osat muodostavat pohjan tulosohtausprosessissa keskushallinnon kanssa. Mikäli yhteistoiminnan järjestämisestä ei löydy maakuntien kesken ratkaisuja, yhteistyöalueet laaditaan valtioneuvoston johdolla.

Tuottavuustavoitteet

Aluehallinnon uudistamiselle valtioneuvosto on 13.3.2008 tekemässään kehyspäätöksessä asettanut tuottavuustavoitteena 625 henkilötyövuoden vähennystavoitteen, joka kohdistuu ajalle 2012 – 2015.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän linjausten mukaan viranomaisten aluejakojen ja toimipaikkojen sekä tehtävien uudelleen järjestämisellä on aikaansaattava siirtymäkauden aikana noin kolmanneksen vähennys nykyiseen toimipaikkaverkoston alueelliseen toimintaan nähden. Viranomaisten organisointi on tehtävä niin, että aluehallinnon uudistamishankkeelle asetetut tuottavuustavoitteet saavutetaan.

Voimaantulo

Uudistukset tulevat hallitusohjelman mukaisesti voimaan vuoden 2010 alusta lukien.

Metsäkeskuksia koskevat aluehallinnon uudistamishankkeen poliittiset linjaukset

Metsäkeskukset kuuluvat välilliseen valtionhallintoon. Väliraportissa ei yleisellä tasolla käsitellä välillisen valtionhallinnon asemaa aluehallinnossa eikä tehdä sitä koskevia johdopäätöksiä tai ehdotuksia. Ainoana välillisen valtionhallinnon organisaationa siinä käsitellään metsäkeskuksia. Metsäkeskuksia koskevat ehdotukset väliraportissa esitetään erillään edellä kuvatuista aluehallinnon uudistamista koskevista yleisistä linjauksista.

Väliraportissa ehdotetaan, että ”*metsäkeskusten tehtävät organisoidaan yhtenä kokonaisuutena ensin mainitun valtion aluehallintoviranomaisen toiminnalliseen yhteyteen. Metsäkeskukset jatkavat kuitenkin toimintaansa itsenäisinä oikeushenkilöinä ja valtionapuyrityksinä säilyttäen omat johtokunnat ja sidosryhmien edustusmuodot.*”

Metsäkeskusten ja valtion aluehallintoviranomaisen toiminnallinen yhteys tarkoittaa, että ne muun muassa:

- *osallistuvat aluehallintoviranomaisen strategiseen tulohausprosessiin¹ toiminnallisen tulohausprosessin tullessa maa- ja metsätalousministeriöstä.*
- *siirtyvät mahdollisuuksien mukaan käyttämään yhteisiä tietojärjestelmiä, tukipalveluja ja toimitiloja.*

Metsäkeskuksen johtaja osallistuu valtion aluehallintoviranomaisen johtoryhmän toimintaan. Metsäkeskusten johtokunnat säilytetään ja niihin tulee valtion aluehallintoviranomaisen edustus.”

Väliraportin mukaan ”*maakunnan liittojen ja metsäkeskusten yhteyttä tiivistetään seuraavasti:*

- *Alueellisten metsäohjelmien valmistelu kytketään mukaan liittojen johdolla tapahtuvaan alueelliseen suunnittelutyöhön ja metsäohjelmat käsitellään ennen niiden hyväksymistä maakunnan liittojen toimielimissä.*
- *Tarvittaessa otetaan käyttöön alueiden kehittämislain mukainen ohjelmajärjestelmä maakunnan liittojen ja metsäkeskusten välillä.*
- *Metsäkeskukset lisäävät osaamistaan maakuntakaavoituksen laadinnassa ja nimeävät tehtävään edustajansa henkilöstöstään, joka on maakunnan liittojen käytävissä maakuntakaavojen valmistelussa.*
- *Maakunnan liitoille varataan paikka metsäkeskuksen johtokuntaan. Metsäkeskukset saavat varsinaisen jäsenen maakunnan yhteistyöryhmiin.”*

Väliraportissa metsäkeskusten asemaa aluehallinnossa sekä niiden yhteistyötä ja ohjaussuhteita valtion aluehallinnon ja maakunnan liittojen kanssa esitetään liitteenä olevalla kuviolla (Liite 10). Kuvio on esitetty irrallaan metsäkeskuksia koskevista ehdotuksista aluehallinnon yleisten kehittämislinjausten yhteydessä.

¹ Työ- ja elinkeinoministeriö koordinoi tässä tapauksessa aluehallintoviranomaisen strategista tulohausprosessia.

Aluehallinnon uudistamiselle on asetettu tuottavuustavoitteita. Hallinnon kehittämisen ja aluehallinnon ministerityöryhmän linjausten mukaan uudelleenjärjestämisen seurauksena toimipaikkojen määrän tulee vähentyä kolmanneksella.

Väliraportin mukaan tarkempi arviointi metsäkeskusten asemasta ja suhteesta muuhun aluehallintoon tehdään aluehallintouudistuksen toteuduttua vuoden 2011 loppuun mennessä.

Metsäkeskukset vuonna 2010 – keskeisiä linjauksia

Työryhmän katsoo, että aluehallinnon uudistamishankkeen tavoitteiden toteuttamiseksi pitää ottaa huomioon seuraavat seikat:

- Metsäkeskukset ovat nykyiseen tapaan itsenäisiä oikeushenkilöitä ja välillisen valtionhallinnon organisaatioita
- Metsäkeskukset osallistuvat muiden aluehallintoviranomaisten tavoin aluetason strategiseen tulohajausprosessiin. Työ- ja elinkeinoministeriön johdolla työ- ja elinkeinoministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön ja muiden asianomaisten ministeriöiden välisissä neuvotteluissa sovitaan strategisista tavoitteista ja päälinjoista aluehallinnon valtakunnallisen strategia-asiakirjan mukaisesti (strategisen ohjauksen yhteistyö).
- Metsäkeskukset ovat maa- ja metsätalousministeriön toiminnallisessa tulohajauksessa ja resurssiohjauksessa. Metsäkeskukset käyvät tulosneuvottelut maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Metsäkeskukset varautuvat tuomaan maa- ja metsätalousministeriön kanssa käytäviin tulosneuvotteluihin alueensa näkökulman. Valmistautuminen tulosneuvotteluihin on johtokunnan keskeisiä tehtäviä.
- Metsäkeskukset vastaavat edelleen nykyisistä tehtävistään, jotka käsittävät viranomaistehtäviä, edistämistehtäviä sekä asiakasrahoitteisia tehtäviä. Metsäkeskukset ovat yleensä antaneet lausunnon maakuntakaavasta. Tämän lisäksi metsäkeskukset nimeävät asiantuntijan, joka on maakunnan liittojen käytettävissä maakuntakaavoja valmisteltaessa.

Alueellisen metsäohjelman laatiminen on edelleen metsäkeskusten keskeisimpiä tehtäviä. Maa- ja metsätalousministeriön tulohajauksen yhtenä perustana on valtioneuvoston hyväksymä Kansallinen metsäohjelma 2015. Tämän ohjelman toteuttamiseksi metsäkeskukset laativat kukin toimialueellaan alueellisen metsäohjelman, joka valmistellaan alueellisissa metsäneuvostoissa. Alueelliset metsäohjelmat ovat se työkalu, millä kansallisen metsäohjelman tavoitteet voidaan sovittaa maakuntien tavoitteisiin ja tarpeisiin. Alueellisissa metsäneuvostoissa on laaja alueellisten ja maakunnallisten toimijoiden edustus, mikä takaa sen, että alueellisen metsäohjelman näkökulma on mahdollisimman monipuolisesti aluetta palveleva.

Alueellinen metsäohjelma on maakuntaohjelman metsätaloutta koskevan osuuden perusta. Sen rajapinnat muuhun alueelliseen toimintaan muodostuvat ympäristö- ja ilmastoasioista, metsien biologisesta monimuotoisuudesta, työvoima- ja elinkeinoasioista sekä energiasta ja infrastruktuurista. Maakuntaohjelmassa tulee tarkastella metsätaloutta tarkoituksenmukaisessa laajuudessa. Metsäkeskuksen johtokunta hyväksyy alueellisen metsäohjelman. Ennen alueellisen metsäohjelman vahvistamista maakunnan liittojen toimeenpanoon.

- Metsäkeskukset osallistuvat maakuntaohjelmien vuosittaisen toteuttamissuunnitelman laatimiseen ja toimeenpanoon.
- Metsäkeskukset voivat osallistua alueiden kehittämislain mukaiseen ohjelmasuunnitelman laatimiseen metsäkeskusten sekä maakunnan liittojen ja kuntien välisen yhteistyön tiivistämiseksi. Sopimusmenettelyllä edistetään alueellisen metsäohjelman toteuttamista.

- Metsäkeskuksilla on nykyisen kaltaiset johtokuntansa ja muut sidosryhmiensä edustusmuodot. Metsäkeskusten johtokunnissa on elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskuksen edustus sekä maakunnan liittojen edustus.

Metsäkeskusten keskeisin sidosryhmien edustusmuoto ovat alueelliset metsäneuvostot. Ne jatkavat toimintaansa edelleen ja niissä on sekä elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskuksen että maakunnan liittojen edustajat jäseninä.

- Metsäkeskusten johtajat osallistuvat asiantuntijan roolissa elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskuksen johtoryhmätyöskentelyyn. Metsäkeskusten edustajat toimivat varsinaisina jäseninä maakunnan yhteistyöryhmässä.
- Metsäkeskukset käyttävät mahdollisuuksien mukaan ja tarkoituksenmukaisessa laajuudessa yhteisiä toimitiloja sekä yhteisiä tuki- ja taustapalveluja muiden aluehallintoviranomaisten kanssa.
- Aluehallinnon uudistamishankkeessa tehtävät aluejakopäätökset vaikuttavat jatkossa metsäkeskusten aluejakojen kehittämiseen.

Aluehallinnon uudistamishankkeen toimeenpano – metsäkeskuksia koskevat käytännön toimenpiteet

Metsäkeskusten ohjaus ja rahoitus

Metsäkeskusten ohjaukseen tulee *uusi ohjausmuoto*, strateginen tulosohtaus. Se perustuu hallituskaudeksi laadittavaan strategia-asiakirjaan, jonka linjauksista vastaa koordinoivana ministeriönä työvoima- ja elinkeinoministeriö maa- ja metsätalousministeriön vastatessa toiminnallisesta tulosohtauksesta. Metsäkeskukset ovat nykyiseen tapaan edelleen valtionapurahoitteisia. Maa- ja metsätalousministeriö vastaa valtionavun myöntämisestä ja valvonnasta.

Ennen metsäkeskusten kanssa käytäviä tulosneuvotteluja maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö sekä muut asiaan kuuluvat ministeriöt neuvottelevat aluehallinnon valtakunnallisten tavoitteiden aluekohtaisista tavoitteista (strategisen ohjauksen yhteistyö). Metsäkeskukset osallistuvat aluetason strategiseen tulosohtausprosessiin samalla tavoin kuin muutkin aluehallintoviranomaiset.

Toiminnallinen tulosohtaus on nykymuotoisen, valtionavustuslaissa määritellyn ohjauksen kaltaista ja siinä on strategisia tavoitteita. Lisäksi aluehallinnon uudistuksen tavoitteiden mukaisesti siinä aiempaa selvemmin korostetaan alueellista näkökulmaa. Alueiden näkemykset kanavoidaan ohjausprosessiin metsäkeskusten johtokuntien kautta, joissa on monipuolinen toimialan ja alueiden asiantuntemus edustettuna.

Ehdotus:

Metsäkeskukset osallistuvat muiden aluehallintoviranomaisten tavoin aluetason strategiseen tulosohtausprosessiin. Maa- ja metsätalousministeriö myöntää edelleen metsäkeskuksille valtionavun.

Maa- ja metsätalousministeriö sisällyttää myös aluetta koskevat tavoitteet asianomaisen metsäkeskuksen tulossopimukseen. Ministeriöiden välistä yhteistyötä koskeva velvollisuus otetaan tarpeen mukaan aluehallinnon valtakunnallisen strategia-asiakirjan toimeenpano-osioon.

Metsäkeskusten johtaminen

Metsäkeskuksilla on maa- ja metsätalousministeriön asettamat *johtokunnat*. Metsäkeskusten johtokunnissa on seitsemän jäsentä, jotka edustavat metsäkeskuksen toimialueen metsänomistajia ja muuta metsäkeskuksen toiminnan kannalta keskeistä asiantuntemusta. Heistä kaksi on valtioneustajaa, joista toinen edustaa ympäristösuojelullista asiantuntemusta ja toinen Metsähallitusta niissä metsäkeskuksissa, joiden toimialueen metsätalousmaasta merkittävä osa on Metsähallituksen hallinnassa. Muista jäsenistä kolme nimetään asianomaisen metsäkeskuksen toimialueen edustavimpien metsänomistajajärjestöjen ja yksi edustavimman metsäteollisuuden järjestön ehdottamista henkilöistä. Yksi jäsen nimitetään metsäkoneurakoitsijoiden, metsätyöntekijöiden ja metsäkeskuksen henkilöstöä edustavien edustavimpien järjestöjen ehdottamista henkilöistä.

Nykyisissä johtokunnissa on 1 – 2 valtion aluehallinnon edustajaa. Sen sijaan maakunnan liittojen edustajia johtokunnissa ei ole. Niissä on vain muutamia valtakunnallisiksi edustajiksi luonnehdittavia henkilöitä. Maakunnan liittojen vaikutusvallan turvaamiseksi liittojen edustuksen tulee olla mukana johtokunnissa. Alueen ja muiden aluehallintoviranomaisten tasapainoisen näkemyksen varmistamiseksi johtokunnassa on valtion aluehallintoviranomaisen ja maakunnan liiton edustajat.

Ehdotus:

Metsäkeskusten johtokunnissa on elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskuksen sekä maakunnan liiton edustus.

Elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskuksella on yhteinen johto ja yhteiset palvelut sekä yhteisiä toimintoja asiakaspalveluissa, hankintatehtävissä ja kenttätöissä. Virastolla on johtoryhmä, jonka tehtävänä on yhteen sovittaa eri vastuualueiden johtamista viraston kokonaisjohtamiseen. Johtoryhmän puheenjohtajana toimii viraston päällikkö. Metsäkeskukset ovat mahdollisimman laajassa *toiminnallisessa yhteydessä* valtion aluehallintoviranomaiseen. Tämän vuoksi metsäkeskuksen *johtaja osallistuu valtion aluehallintoviraston johtoryhmän toimintaan*. Valtion virastojen johtoryhmien kokoonpanosta ei yleensä oteta säännöksiä virastojen hallintolakiin tai asetukseen vaan niistä määrätään viraston työjärjestyksessä. Koska metsäkeskuksen johtaja ei ole palvelussuhteessa valtion aluehallintoviranomaiseen, olisi asianmukaista säätää osallistumisesta.

Ehdotus:

Elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskusta koskevaan hallintolakiin otetaan tarvittavat säännökset metsäkeskuksen johdon osallistumisesta aluehallintoviraston johtoryhmätyöskentelyyn. Sääntelyssä tulee ottaa huomioon, että edustautuminen koskisi ensisijassa sellaisia asioita, jotka koskevat metsäkeskuksen tehtäviä ja toimialaa.

Metsäkeskusten ja maakunnan liittojen yhteistyön tiivistäminen

Maakunnan liitoilla ja metsäkeskuksilla on runsaasti yhteistyötä. Yhteistyön kiinteys ja muodot vaihtelevat maakunnittain metsätalouden alueellisen merkityksen mukaan. Voimassa olevat säännökset mahdollistavat aluehallinnon uudistamishankkeen väliraportissa esitetyt ja hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän linjausten mukaiset käytännöt. Yhteistyön tiivistämiseksi tulokselliseksi koetut parhaat käytännöt otetaan käyttöön maakuntien omien tarpeiden mukaan.

Alueellinen metsäohjelma on maakuntaohjelman metsätaloutta koskevan osuuden perusta. Ennen alueellisen metsäohjelman vahvistamista maakunnan liittojen toimielimet käsittelevät sen. Metsäkeskukset osallistuvat maakuntaohjelman toteuttamiseksi vuosittaisen toteuttamissuunnitelman laatimiseen ja toimeenpanoon.

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa metsäkeskuksia edelleen tiivistämään yhteistyötä muun aluehallinnon kanssa.

Ehdotus:

Metsäkeskusten tulossopimuksien vakiosisällön aihealueeksi otetaan maakunnan liittojen ja metsäkeskusten yhteistyön tiivistämistä koskeva maininta (toiminnalliset ja vaikuttavuustavoitteet) sekä viittaus metsäohjelman

asemasta osana maakuntaohjelmaa ja viittaus osallistumisesta maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelman valmisteluun.

Uutena tehtävänä metsäkeskukset avustavat maakunnan liittoja maakuntakaavan valmistelussa. Metsäkeskukset ovat antaneet lausuntonsa asiassa ja aluehallintouudistuksen tavoitteiden mukaisesti avustavat vastaisuudessa maakunnan liittoja maakuntakaavan valmistelussa. Tehtävä saattaa edellyttää metsäkeskusten henkilöstön tämän osaamisalueen vahvistamista.

Ehdotus:

Metsäkeskusten tulossopimuksiin otetaan uudistuksen toimeenpanovaiheessa toiminnalliseksi tavoitteeksi maakunnan liittojen avustaminen maakuntakaavan metsätaloutta koskevan osuuden valmistelussa. Tähän liittyen myös osaamisen vahvistamista koskevia tavoitteita voidaan sisällyttää tulossopimuksiin.

Aluejaot ja toimipaikkaverkosto

Metsäkeskusten lukumäärä, nimet ja toimialueet sekä toimipaikat perustuvat metsäkeskuksesta annettuun asetukseen (1205/2002). Metsäkeskusten aluejaot perustuvat pääosin maakuntajakoon. Rannikon metsäkeskuksen muodostamisen seurauksena Rannikon metsäkeskuksen ja kolmen muun metsäkeskuksen toimialue ei muodostu yhdestä tai useammasta maakunnasta.

Työryhmän määräajan kuluessa uudistetun aluehallinnon aluejakoja ja toimipaikkaverkostoa koskevia päätöksiä ei ole tehty.

Ehdotus:

Metsäkeskusten aluejaoista päätettäessä tulee ottaa huomioon toisaalta metsäkeskusten ja muun aluehallinnon välinen yhteistyö ja sen edellytykset sekä toisaalta hyvän asiakaspalvelun järjestämisen edellytykset. Arvioinnissa tulisi ottaa huomioon myös kielelliset vaatimukset sekä alueiden metsätaloudellinen merkitys. Käytännössä tehokkaan yhteistyön ja tässä työssä tehtyjen ehdotusten toteuttamisen edellytyksenä olisivat yhtenevät aluejaot metsäkeskusten, valtion aluehallinnon ja maakunnallisten toimijoiden välillä. Metsäkeskusten metsätoimistoverkostosta päätettäessä tulisi ottaa huomioon palvelujen saatavuus ja laatu.

Metsäkeskusten ja valtion aluehallintoviranomaisten yhteinen infrastruktuuri

Tavoitteena on, että metsäkeskukset siirtyvät mahdollisuuksien mukaan käyttämään yhteisiä tukipalveluja, tietojärjestelmiä ja toimitiloja. Koska metsäkeskukset ovat valtionhallinnon ulkopuolisia organisaatioita, ne eivät voi käyttää valtion in house –periaatteella toimivien valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskusten eikä valtion IT-palvelukeskuksen palveluja.

Metsäkeskukset käyttävät niille räätälöityjä, yhteisiä tietojärjestelmiä ja siirtyvät yhdessä kilpailutetun talous- ja henkilöstöhallinnon palvelujen tuottajan asiakkaaksi. Metsäkeskukset siirtyvät valtion aluehallintoviranomaisten kanssa yhteisiin tiloihin ottaen kuitenkin huomioon metsäkeskusten tehtävien luonne (valvonta ja edistämistehtävät tapahtuvat met-

sässä), metsäkeskusten omistuksessa olevien tilojen tehokas hyödyntäminen ja muut konkonaistaloudelliset näkökohdat sekä hankintalainsäädäntö.

Ehdotus:

Metsäkeskukset siirtyvät mahdollisuuksien mukaan ja kustannusvaikutukset ja hankintalain velvoitteet huomioon ottaen yhteisiin tiloihin valtion aluehallintovirastojen kanssa. Maa- ja metsätalousministeriö ottaa tavoitteen huomioon tulossopimuksissa. Mahdollisuuksien mukaan metsäkeskukset otetaan mukaan valtionhallinnon yhteisiin tietojärjestelmähankkeisiin.

Metsävaratiedot ja muut yhteistyömahdollisuudet

Metsäkeskuksen viranomaistehtäviä hoitavat ja ympäristökeskuksen vesilain ja luonnonsuojelulain mukaisia tehtäviä hoitavat tarvitsevat samoja tietoja hoitaessaan tehtäviään. Metsävaratiedot kattavat merkittävän osan yhteisistä tietotarpeista. Metsäkeskuksilla ja alueellisilla ympäristökeskuksilla voi olla myös muita yhteistyötarpeita.

Ehdotus:

Metsäkeskukset ja elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskukset käsittelevät osin samoja tietoja. Ne myös tarkastavat samoja metsäkohteita. Asianomaisten ministeriöiden tulee yhdessä osapuolten kanssa kartoittaa toiminnan tehostamismahdollisuudet ja ryhtyä tarvittaviin säädöstimis- ym. toimenpiteisiin.

Vaikutukset

Tavoitellut vaikutukset

Ehdotetuilla toimenpiteillä saavutetaan aluehallinnon uudistamishankkeessa metsäkeskusten ja muun aluehallinnon yhteistyön tiivistämiselle ja maakunnan liittojen vaikutusvallan lisäämiselle asetetut tavoitteet. Metsäkeskuksilla on runsaasti yhteistyötä valtion aluehallinnon ja maakunnan liittojen kanssa. Yhteistyökäytännöt erityisesti maakunnan liittojen kanssa vaihtelevat metsätalouden maakunnallisen merkityksen mukaan. Parhaat käytännöt vastaavat aluehallinnon uudistamishankkeessa esitettyjä linjauksia.

Ehdotusten toteuduttua metsäala integroidaan aiempaa selkeämmin osaksi alue-, elinkeino- ja työllisyyspolitiikkaa sekä muuta luonnonvarojen hoitoa. Metsäkeskusten ja muiden alueellisten toimijoiden yhteistyö tiivistyy ja monipuolistuu. Kansallinen metsäohjelma 2015 ja alueelliset metsäohjelmat tukevat alueen elinkeinorakenteen kehittämistä. Metsävaratieto saadaan tehokkaaseen käyttöön alueellisille metsäsektorin toimijoille.

Aluehallinnon uudistamiselle asetetut yleiset ja muut tavoitteet voidaan toteuttaa vain eri työryhmien toimeksiantojen puitteissa valmistelluilla toimenpiteillä.

Kielelliset vaikutukset

Työryhmän määräajan kuluessa aluejakoja koskevia ratkaisuja ei ole tehty. Vasta sen jälkeen kun ratkaisut on tehty, voidaan arvioida aluehallinnon uudistamishankkeen kielellisiä vaikutuksia.

Muut vaikutukset

Työryhmän ehdotuksilla ei ole juurikaan henkilöstö- eikä taloudellisia vaikutuksia. Uutena tehtävänä metsäkeskukset avustavat maakunnan liittoja maakuntakaavan valmistelussa. Ehdotukset eivät vaikuta metsäkeskusten hallinnon rakenteisiin tai metsäkeskusten henkilöstöön. Maakunnan liittojen avustaminen maakuntakaavan metsätaloutta koskevan osuuden valmistelussa saattaa edellyttää uutta osaamista.

Metsäkeskusten ja elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskusten siirtyessä käyttämään yhteistä tiloja ja järjestelmiä on mahdollista saada aikaan tuottavuushyötyjä.

METSÄKESKUSTEN JA VALTION ALUEHALLINTOVIRANOMAISEN VERTAILUA		
metsäkeskukset itsenäisenä osana valtion aluehallintoviranomaista		
	NETTOBUDJETOITU VIRASTO	JULKISOIKEUDELLELLINEN LAITOS
OIKEUSHENKILÖLLISYYDEN KESKEISIÄ PIIRTEITÄ		
säädösperusta	PL 119 § - virasto: hallinnolliset säädökset ja määräykset sekä aineelliset säädökset ja määräykset	PL 124 §, organisaatiokohtainen laki: oma valtion talousarviotalouteen kuulumaton varallisuuspiiri ja valtio-oikeushenkilöstö erillinen oikeussubjekti
suhde valtioon	osa valtionhallintoa, kuuluu valtion talousarviotalouteen	kuuluu välilliseen julkiseen hallintoon, jokainen metsäkeskus erillinen oikeushenkilö, jota MMM ohjaa ja valvoo sekä asettaa johtokunnat
omistajavaltaa käyttävät	eduskunta ja valtioneuvosto	metsäkeskuksen johtokunta
oikeushenkilöllisyys	ei erillinen oikeushenkilö, osa budjettivaltiota;	julkisoikeudellinen oikeushenkilö, joka muodostaa erillisvarallisuuden
toimintamuodon käytön edellytykset/lähtökohdat	pääosin talousarviorahoitteista, valtion talousarviossa menopuolella määräraha	julkisten hallintotehtävien rahoitus valtion talousarviosta, muu toiminta asiakasrahoitteista
toimivalta	rajoitettu toimivalta ydintehtävien hoitamisessa	metsäkeskuslaissa määritelty rajoitettu toimivalta: metsäkeskukset voivat saada nimiinsä oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä hakea, kantaa ja vastata tuomioistuimissa ja muiden viranomaisten luona <u>rajoitukset</u> : metsäkeskukset eivät saa antaa sitoumuksia liiketoimintaa harjoittavan yhteisön puolesta eivätkä rahoittaa tällaisen yhteisön toimintaa ilman eduskunnan valtion talousarvion yhteydessä myöntämää valtuutusta ja maa- ja metsätalousministeriön erikseen antamaa lupaa, metsäkeskukset eivät saa harjoittaa elinkeinotoimintaa, joka ei liity niiden tarkoituksen toteuttamiseen, metsäkeskukset eivät myöskään saa harjoittaa elinkeinotoimintaa, joka voi vaarantaa niiden lakisääteisten tehtävien hoitamista tai puolueettomuutta.

vastuu	valtion vastaa kaikesta toiminnasta, konkurssilainsäädännön soveltumattomuus	erillisvarallisuus, konkurssilainsäädännön soveltumattomuus; julkisten hallintotehtävien osalta vahingonkorvausvelvollisuus kuten valtion virastossa mukaan lukien virkamiehen korvausvelvollisuus
riskinkantokyky	valtion kattava vastuu	vastaa omalla pääomallaan, käytännössä maksukyvyttömyystilanteissa tai sen uhatessa valtion talousarvioon otetulla määrärahalla on tilanne laukaistu
tulonmuodostus	- valtion talousarvio - palvelujen ja tavaroiden myyntitulot	- julkisten hallintotehtävien rahoitus - liiketoiminnan tulot - sijoitustulot
oman pääoman kehittäminen	lähtökohtaisesti hallinnollisin päätöksin ja omaisuussiirtein, poikkeustapauksissa arvonkorotuksin	oma pääoma kehittyy liiketoiminnan kehityksen myötä (kirjanpitolaki)
suhde valtiota koskevaan lainsäädäntöön	sovelletaan	ei sovelleta ellei siitä ole erikseen säädetty
TALOUS JA TALOUSHALLINTO		
talousarviolainsäädännön noudattaminen	koskee, liiketoiminnasta laaditaan tuotto- ja kululaskelma	soveltuvin osin (MMM määrää), metsänparannusvarojen osalta tilintekijöitä
toiminnan rahoitus	valtion talousarvio; palvelujen myynti maksuperustelain mukaisesti sekä muu ulkopuolinen rahoitus (EU)	- valtion talousarviosta valtionapu toimintaan – maksullisen toiminnan tuotot, hinnoittelussa noudatetaan valtion maksuperustelakia, erillinen maksullisuusasetus viranomaistoiminnan suoritteille - muu ulkopuolinen rahoitus (EU) - asiakasrahoitteinen toiminta
taloushallinnon aikajänne	vuotuisperiaate, ylijäämät/alijäämät tuloutetaan vuosittain	jatkuvuuden periaate
kassa	osa valtion kassataloutta	oma kassa, - valtionapu maksetaan metsäkeskuksen omalle pankkitilille, pankin voi valita vapaasti - metsänparannusvaroissa erilläänpitovelvoite (myös erilliset pankkitilit Nordeassa) - muiden valtion varojen hoidossa ja tilittämisessä noudatetaan valtion talousarvioasetuksessa säädettyjä tilintekijää koskevia periaatteita

taloushallinto	tilivirasto, jolla liikekirjanpito ja hallinnollinen kirjanpito	kirjanpitolain mukainen taloushallinto
lainanottomahdollisuus	ei mahdollisuutta	lainanottomahdollisuus, rajoitus koskee metsäkeskuksen tytäryhteisön puolesta annettua takausta ja sille annettua lainaa
taloudellinen vastuu lainoista	valtio vastuu	erillinen oikeushenkilö, joka ei voi mennä konkurssiin, viime kädessä valtio vastaa
valtion vastuu	100 %	käytännössä toissijainen
riskinhallintajärjestelmä/vakuuttaminen	valtio vastaa, vain lakisääteisiä vakuutuksia vastaavat maksut Valtiokonttorille, vakuuttamiskielto	oma riskienhallintopolitiikka, vakuuttaminen, MMM:n ohjaus
mahdollisuus tehdä sitoumuksia	vain toimintamenojen käytöstä lakisääteisten ja/tai VN määräämien tehtävien hoitamiseksi	valtionavut käytettävä ko. tarkoitukseen, rajoitettu mahdollisuus tehdä omien varojen osalta sitoumuksia
investoinnit	määrärahojen ja valtuuksien puitteissa	ei erillistä valtionavustusta investointeihin, valtionavut käytettävissä myös ko. tarkoitukseen, rajoitettu mahdollisuus myös ”omien varojen” osalta
ulkoisen talouden tarkastus	ei ulkoisia tarkastajia; VTV	ulkoiset tilintarkastajat ja lisäksi VTV
palvelujen maksullisuus	maksuperustelaki (julkisoikeudelliset suoritteet ja markkinasuoritteet/liiketaloudelliset suoritteet, joista ao. ministeriö päättää maksuasetuksella) tai erityislaki – TEM:n maksuasetus	valtion maksuperustelaki, hintojen alentaminen mahdollista, hintojen alentamiseen voidaan käyttää valtionapua tai metsäkeskusten muita tuloja – MMM:n maksuasetus
oman pääoman muutokset	oman toiminnan tehokkuudella/tehottomuudella ei vaikutusta omaan pääomaan	toiminta välittömästi vaikuttaa omaan pääomaan
JOHTAMINEN JA HALLINTO		
hallinto	päällikköjohtoinen toimintamalli	johtokunnalla ja johtajalla laaja toimivalta sekä varsinaisesta edistämistoiminnasta ja johtamisesta eriytetty viranomaisyksikkö

toimivan johdon vastuu	vir kavastuu	johtajan vastuusta säädetty, johtokunnan vastuu määräytynee vahingonkorvauslain yleisten sääntösten nojalla, vir kavastuu varojen käytön osalta; viranomais tehtävien yksikön henkilöstöllä vir kavastuu
palvelutoiminnan järjestäminen ja toiminnan muu organisointi	ydintoiminta tuotettava itse - tukitoiminnat ohjauvan ministeriön edellyttämällä tavalla itse, yhteistyössä muiden kanssa taikka palveluhankintana – valtion aluehallintoviranomaisten talous- ja henkilöstöhallinnon palvelujen tuottaminen siirretään valtion palvelukeskusten tuotettavaksi viimeistään 2009 lähtien	viranomais tehtävät tuotettava viranomaisyksikössä, Kehittämiskeskus Tapio tuottaa MMM:n määräämät keskitetyt palvelut, muut tuottaa itse tai hankkii
osakkeiden ml. osakkuusyhtiöt ja tytäryhtiöt hankkiminen yhtiön perustaminen	määrärahan käyttöä koskevien eduskunnan päätösten puitteissa	ei yleisiä rajoituksia, ei saa olla ristiriidassa päätehtävien suorittamisen kanssa
osakasvallan käytön järjestäminen hallinnoimansa osakevarallisuuden osalta	laki valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta (1368/2007)	ei erillistä lainsäädäntöä
HENKILÖSTÖPOLIITTISET LINJAUKSET JA HENKILÖSTÖVAIKUTUKSET		
palvelussuhteen laji	vir kasuhde ja työsuhde	työsuhde
henkilöstön vastuujärjestelmä	vir kasuhteisilla vir kavastuu ja rikosoikeudellinen vastuu, työsuhteisilla rikosoikeudellinen vastuu	rikosoikeudellinen vastuu viranomais tehtävissä ja varojen käytössä
nimitystoimivalta	VN, ao. ministeriö ja virasto itse	johtokunta ja metsäkeskus itse, viranomaisyksikön päällikön nimittää MMM, MMM vahvistaa johtajan valinnan
irtisanomis- ja purkuperusteet	valtion yleiset ja virastokohtaiset sopimukset	työsopimuslaki ja ao. organisaatiota koskevat työehtosopimukset
eläke-oikeus	VaEL	TyEL
sopimusjärjestelmä	valtion sopimusjärjestelmä	oma tai yleinen työehtosopimus
sopimusosapuolet	ves: VTML ja ao. järjestöt tes: ministeriö/virasto ja ao. järjestöt	itse valittu jäsenmaksuperusteisesti rahoitettu neuvotteluorganisaatio, Erityispalvelujen TA-liitto
vuosilomajärjestelmät	valtion järjestelmä	yksityisen sektorin järjestelmä

muut palvelusuhteesta seuraavat oikeudet ja velvollisuudet	valtion järjestelmät	työsuhteesta seuraavat minimi oikeudet, mahdollisuus lisäeläkkeisiin (metsäkeskukset ovat osallisin eräiden muiden kanssa lisäeläkejärjestelmässä, järjestelmä on suljettu vuonna 1993, metsäkeskusten ja Tapion kattamattomat eläkevastuut ovat noin 40 M€), laajennettuun työterveyshuoltoon ym.
OHJAUSTAPA		
ohjausvälineet	tulosohjaus kehysohjaus säädosohjaus	säädosohjaus ja tulosohjaustyyppinen valtionapuhjaus kehysohjaus ja harkinnanvarainen valtionapu MMM voi lain 1474/1995 4 §:n 2 momentin nojalla antaa kehittämiskeskukselle metsäkeskusten ohjaustehtäviä muissa kuin julkisen vallan käyttöä sisältävissä tehtävissä.
VAIKUTUS VALTION TALOUSARVIOON JA TILINPÄÄTÖKSEEN		
valtion rahoitus	valtion talousarvio	valtionapu julkisten hallintotehtävien hoitamista varten
tilinpäätös	osa valtion toimintamenojen tilinpäätöstä	oma tilinpäätös, jolla ei ole yhteyttä valtion talousarvioon
ERITYISKYSYMYKSIÄ		
- yleishallinto-oikeudellisten periaatteiden soveltaminen, kuten julkisuuslaki, hallintolaki, kielilaki ym.	noudatetaan	noudatetaan julkisten hallintotehtävien hoitamisessa
KILPAILULLISET KYSYMYKSET ml. hankintatoimi		
kilpailuneutraliteetti	kilpailutilanteessa olevat palvelut tulee hinnoitella liiketaloudellisin periaatteita noudattaen, mahdollisuus kuitenkin myös hintatukeen	lähtökohtaisesti julkisoikeudellinen toimija ei voi toimia vapaata kilpailua koskevien säännösten vastaisesti –edistämistehtävät tulee hinnoitella omakustannushintaan tai liiketaloudellisia periaatteita noudattaen, mahdollisuus kuitenkin myös hintatukeen

maksullinen palvelutoiminta/liiketoiminta	- lähtökohtaisesti veronalaista elinkeinotoimintaa, verotus alennetulla verokannalla, kuitenkin jos luovuttanut valtaosan tuotannostaan ainakin useana perättäisenä vuonan toisella valtion laitokselle, vapautunut kokonaan tuloverotuksesta	- veronalaista elinkeinotoimintaa, käytäntö vaihtelee eri verotoimistojen alueilla kunnille perittävän veron suhteen
alv	- ei erillinen alv-velvollinen, alv-velvollisuus osana valtioyksikköä ALVL 6 § - esim. asiantuntijapalveluiden myynti yleisten säännösten nojalla alv-verollista	- lähtökohtaisesti alv-velvollinen asiakasrahoitteen toiminnan osalta
sijoitustoiminnan verotus - osingot - vuokrat - metsät - maatilat - muu sijoitusvarallisuus (verokohtelu riippuvainen tulolähdejaottelusta: henkilökohtainen tulolähde (TVL), maatalouden tulolähde (MVL), elinkeinotulolähde (EVL).)	- <u>TVL-tulolähde</u> : - kiinteistöstä saatava tulo (puun myyntitulo, vuokratulo) veronalaista alennetulla verokannalla, - osinkotulot, luovutusvoitot, korkotulo sekä vuokratulo osakehuoneistosta verovapaata - <u>MVL-tulolähde</u> : -maatiloista ja niihin verrattavista maa-alueista saatava tulo veronalaista - <u>EVL-tulolähde</u> : lähtökohtaisesti veronalaista, alennettu verokanta	- <u>TVL ja MVL</u> -kiinteistöstä saatu tulo (vuokratulo, viljelytulo, maatalouden tulo, puun myyntitulo) veronalaista alennetulla verokannalla - osinkotulot, luovutusvoitot, korkotulo sekä vuokratulo osakehuoneistosta verovapaata - <u>EVL</u> -tulolähteen tulot lähtökohtaisesti veronalaisia, poikkeuksena yhteisön saama osinko ei veronalaista (EVL 6a.1§) Erilaista verokohtelua eri puolilla maata.
avoimuus ja läpinäkyvyys	- kustannusvastaavuuslaskelma, ei kirjanpitolain mukaista tuloslaskelmaa ja tasetta - läpinäkyvyys muutoin hyvä/julkisuusperiaate; sisäinen laskentatoimi kehittymätöntä, maksullisen palvelutoiminnan hinnoitteluosaaminen heikko - ks. EU-lainsäädäntö	- kirjanpitolain mukainen tilinpäätös ja tase - organisaatiokohtainen lainsäädäntö ratkaiseva, lähtökohtaisesti ei julkinen - ks. EU-lainsäädäntö
hankintalaki	noudatetaan	noudatetaan
Maksuttomat konsernipalvelut - koroton käyttöpääoma - neuvottelujärjestelmä - VK:n palveluiden hallintokuluja ei yleensä veloteta - tilintarkastus/toiminnantarkastus - riskienhallinta - ALV-maksut puuttuvat kustannuslaskennassa	Kaikki	Ei ole

ORGANISAATION PURKAMINEN JA MUUTTAMINEN		
asiasta päättää	eduskunta kumoamalla ko. organisaatiota koskevan lain tai muuttamalla sitä	eduskunta kumoamalla ko. organisaatiota koskevan lain, metsäkeskusten lukumäärää, toimialueita, toimipaikkoja ja nimiä sekä varojen ja velkojen ym. jakoa koskevat asiat valtioneuvosto päättää
omaisuuden käsittely	valtion omaisuutta, siirtyy ohjaavan ministeriön taseeseen	valtionavun turvin kertynyt omaisuus palaa valtiolle ellei VN lain 2 §:n mukaisesti päätetä järjestyistä metsäkeskusten kesken

Lainsäädäntökuvaus

Metsäkeskuksia ja metsätalouden kehittämiskeskusta koskeva sääntely

Metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta säädetään laissa metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta (1474/1995). Lain 1 §:n mukaan metsien kestävä hoito ja käyttö sekä niiden monimuotoisuuden säilyttämistä ja metsätalouden muuta edistämistä koskevia tehtäviä varten on alueellisia metsäkeskuksia ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio.

Metsäkeskukset ja kehittämiskeskus ovat lain 4 §:n mukaan maa- ja metsätalousministeriön ohjauksen ja valvonnan alaisia. Maa- ja metsätalousministeriö voi antaa kehittämiskeskuselle metsäkeskusten ohjaustehtäviä muissa kuin julkisen vallan käyttöä sisältävissä tehtävissä.

Metsäkeskukset ja kehittämiskeskus eivät saa lain 7 §:n mukaan harjoittaa elinkeinotoimintaa joka:

- ei liity niiden tarkoituksen toteuttamiseen,
- voi vaarantaa niiden lakisäätteisten tehtävien hoitamista tai puolueettomuutta.

Metsäkeskukset

Metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain 1a §:ssä säädetään metsäkeskusten julkisista hallintotehtävistä. Pykälässä tehtävät on jaettu kahteen osaan. Pykälän 1 momentissa säädetään keskusten sellaisista julkisista hallintotehtävistä, joihin ei sisälly julkisen vallan käyttöä. Näitä kutsutaan säännöksessä edistämistehtäviksi. Pykälän 2 momentissa säädetään sellaisista metsäkeskusten julkisista hallintotehtävistä, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä. Näitä tehtäviä kutsutaan säännöksessä viranomaistehtäviksi. Viranomaistehtävien hoitamista varten metsäkeskuksessa on lain 5 §:n mukaan erillinen viranomaistehtävien yksikkö.

Metsäkeskusten edistämistehtävät ovat:

- 1) metsien kestävä hoidon ja käytön sekä niiden monimuotoisuuden säilymisen ja metsätalouden muun ympäristönsuojelun edistäminen;
- 2) metsätalouden ja metsien tilan ja kehityksen seuraaminen toimialueellaan sekä niihin liittyvien esitysten ja aloitteiden tekeminen;
- 3) metsätalouden yhteistoiminnan edistäminen;
- 4) metsävaratietojen ja niihin liittyvien palvelujen tuottaminen ja ylläpito;
- 5) metsätalouden alueellisen tavoiteohjelman (alueellinen metsäohjelma) laadinta toimialueelleen;
- 6) metsätaloutta edistävä koulutus-, neuvonta- ja tiedotustoiminta;
- 7) metsätalouteen perustuvien elinkeinojen edistäminen sekä ammattiavun antaminen metsänomistajille ja muille metsätalouden piirissä työskenteleville metsätalouden harjoittamiseen liittyvissä asioissa;
- 8) tehtäviin liittyvään kansainväliseen yhteistoimintaan osallistuminen;
- 9) varautuminen metsätuhoihin ja pelastuslaissa (468/2003) tarkoitetun virka-apun antaminen siltä osin kuin virka-apu ei sisällä julkisen vallan käyttöä; sekä
- 10) muut metsäkeskukselle säädetyt tehtävät, joihin ei sisälly julkisen vallan käyttöä sekä maa- ja metsätalousministeriön määräämät metsäpolitiikan täytäntöönpanoon liittyvät palvelutehtävät.

Metsäkeskusten viranomaistehtävät ovat:

- 1) metsälaissa (1093/1996), metsätalouden rahoitusta koskevassa lainsäädännössä, metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetussa laissa (263/1991), metsänhoitoyhdistyksistä annetussa laissa (534/1998), metsänviljelyaineiston kaupasta annetussa laissa (241/2002), puutavaranmittauslaissa (364/1991), yhteismetsälaissa (109/2003), yhteisaluelaisissa (758/1989), varainsiirtoverolaissa (931/1996) ja kirkkojärjestyksessä (1055/1993) metsäkeskukselle annetut tehtävät;
- 2) hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen arviointiin, myöntämiseen ja maksamiseen liittyvät tehtävät;
- 3) kumottujen maatilalain (188/1977), luontaiselinkeinolain (610/1984) ja porotalouslain (161/1990) mukaisten valtion saatavien turvaamiseen liittyvät tehtävät puun myyntien yhteydessä sanottujen lakien nojalla muodostetuilta tiloilta; sekä
- 4) muut metsäkeskukselle säädetyt julkisen vallan käyttöä sisältävät tehtävät.

Valtioneuvosto määrää metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain 2 §:n mukaan metsäkeskusten lukumäärän, toimialueet, toimipaikat ja nimet. Asiasta on annettu valtioneuvoston asetus metsäkeskuksista (1205/2002).

Kun valtioneuvosto päättää muuttaa metsäkeskusten lukumäärää tai toimialueita, sillä on oikeus määrätä asianomaisten metsäkeskusten varoja ja velkoja sekä sopimuksia ja muita sitoumuksia samoin kuin niistä johtuvia tai muita oikeuksia ja velvoitteita koskevista järjestelyistä niiden kesken. Valtioneuvostolla on myös oikeus määrätä metsäkeskuksissa vireillä olevien hallintoasioiden ja henkilöstön siirroista asianomaisten metsäkeskusten kesken.

Metsäkeskuksia ja niiden tehtäviä koskeva muu lainsäädäntö

Seuraaviin säädöksiin sisältyy metsäkeskuksia koskevia tehtäviä tai muita oikeuksia ja velvoitteita. Säädöksissä mainitut tehtävät ovat pääosin julkisia hallintotehtäviä. Niihin sisältyy myös julkisen vallan käyttöä.

Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta (544/2007)

Ortodoksisen kirkon kirkkojärjestys (174/2006 v. 2007)

Laki eräiden maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan lainojen ja saamisten siirtämisestä Valtiokonttorin hoidettavaksi (78/2007)

Laki kasvinsuojeluaineista (1259/2006)

Pelastuslaki (468/2003)

Laki Kainuun hallintokokeilusta (343/2003)

Valtioneuvoston asetus yhteismetsistä (163/2003)

Yhteismetsälaki (109/2003)

Valtioneuvoston asetus virka- ja itsehallintoalueiden kielellisestä jaotuksesta vuosina 2003—2012 (1174/2002)

Valtioneuvoston asetus hirvieläinvahinkojen korvaamisesta (1162/2000)

Maa- ja metsätalousministeriön päätös metsätalouden ympäristötuesta (144/2000)

Maaseutuelinkeinojen rahoituslaki (329/1999)

Asetus metsänhoitoyhdistyksistä (1227/1998)

Valtioneuvoston päätös suojametsistä (844/1998)

Laki metsänhoitoyhdistyksistä (534/1998)

Verontilityslaki (532/1998)

Luonnonsuojeluasetus (160/1997)

Laki kiinteistön yhteisomistajan osallistumisesta metsätalouden rahoituslainsäädännössä tarkoitettuun toimenpiteeseen (1349/1996)

Asetus kestävän metsätalouden rahoituksesta (1311/1996)

Metsäasetus (1200/1996)
 Luonnonsuojelulaki (1096/1996)
 Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta (1094/1996)
 Valtioneuvoston päätös pellon metsittämistä koskevasta tuesta (928/1995)
 Laki maakaaren voimaantulosta (541/1995)
 Laki maaseutuelinkeinojen valituslautakunnasta (1203/1992)
 Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (912/1992)
 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992)
 Asetus metsätuhoja aiheuttavien kasvitautien ja tuhoeläinten seurannasta (1045/1991)
 Puutavaranmittausasetus (365/1991)
 Yhteismetsäasetus (38/1991)
 Laki poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta (284/1983)
 Laki Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta (1057/1982)
 Vesilaki (264/1961)

Metsätalouden kehittämiskeskus

Metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain 3 §:n mukaan Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio on metsätalouden kehittämis- ja asiantuntijaorganisaatio, joka kehittää ja koordinoi metsäkeskusten valtakunnallista yhteistoimintaa sekä tuottaa palveluja metsäkeskuksille, maa- ja metsätalousministeriölle ja muille tahoille. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan kehittämiskeskuksella ei ole tehtäviä, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä.

Kehittämiskeskuksen tehtävistä säädetään metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun asetuksen (93/1996) 13 §:ssä, jonka mukaan kehittämiskeskuksen tehtävänä on:

- 1) edistää metsien kestävä hoitoa ja käyttöä sekä niiden monimuotoisuuden säilymistä ja muuta metsätalouden ympäristönsuojelua;
- 2) seurata metsätalouden ja metsien tilaa ja kehitystä sekä tehdä niihin liittyviä esityksiä ja aloitteita;
- 3) tuottaa metsätaloudellisia asiantuntija-, kehittämis- ja koulutuspalveluja;
- 4) kehittää metsävaratiedon tuottamista ja ylläpitoa sekä metsävaratietoon liittyviä palveluja;
- 5) suorittaa metsätaloutta palvelevaa julkaisu- ja tiedotustoimintaa;
- 6) kehittää ja ylläpitää metsäkeskusten tietohallintoa ja tietojärjestelmiä;
- 7) kehittää metsänhoidon ja metsien perusparannustöiden menetelmiä puuntuotannon kestävyuden turvaamiseksi, metsien monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja metsäluonnon hoitamiseksi;
- 8) edistää metsätalouteen perustuvien elinkeinojen kehittämistä;
- 9) osallistua tehtäviinsä liittyvään kansainväliseen yhteistyöhön; sekä
- 10) suorittaa muut sille säädetyt ja maa- ja metsätalousministeriön määräämät tehtävät.

Lisäksi kehittämiskeskuksen tehtävistä säädetään puutavaranmittausasetuksen 1 §:ssä, jonka mukaan kehittämiskeskuksen edustaja on mukana puutavaranmittauksen neuvottelukunnassa.



METSÄKESKUKSEN TEHTÄVÄT

Alueellinen metsäohjelma (AMO)

Alueelliset metsäohjelmat yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa

- alueen metsien, metsäluonnon ja metsätalouden nykytila
- metsään perustuva yritystoiminta
- ehdotus metsätalouden kehittämistoimista ja arvio niiden vaikutuksista

Metsävaratieto ja tilakohtainen suunnittelu

- metsän nykytila
- hoito- ja hakkuuehdotukset
- kustannus- ja tuottoarvioineen
- toimenpidekartat
- tiedot metsäluonnon monimuotoisuudesta, sen säilyttämisestä ja lisäämisestä

Metsänomistajien neuvontaa, koulutusta ja viestintää

- tilakohtainen metsäsuunnitelma ja käytön koulutus
- tehokas ja kestävä kehityksen mukainen metsien käyttö
- metsien suunnitelmallinen hoito ja kestävä kehityksen mukainen käyttö
- metsäteiden rakentaminen ja peruskorjaus sekä ojitusalueiden kunnostustyöt
- metsien suunnitelmallinen hoito ja käyttö
- metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja lisääminen
 - luonnonhoitosuunnitelma
 - luonnonarvokauppa
 - luonnonhoitohankkeet
- metsälainsäädäntö ja sen soveltaminen
- metsäsertifiointi metsänomistajien neuvonta- ja koulutustilaisuudet
- lasten ja nuorten metsäosaamisen lisääminen
- metsätaloudellinen viestintä ja tiedotus metsänomistajille, metsäalan toimijoille sekä metsäalan sidosryhmille

Tuho-, vahinko- ja muut arviot

- tilanjakoihin ja myynteihin liittyvät arvonmääritykset ja lausunnot

Kunnostusojitus

- ojitusalueiden kunnostamiseen liittyvät kaikki tehtävät
- metsäkeskus vastaa suunnittelusta ja töiden kilpailuttamisesta sekä johtamisesta
- kunnostusojituksen yhteydessä huolehditaan aina vesien suojelusta ja muusta ympäristön hoidosta
- ojitusalueen tietojen toimittaminen puunostajille maanomistajan luvalla
- tarvittavien lupien hankkiminen ympäristökeskukselta

Metsätiet

- metsäteiden kunnostaminen ja peruskorjaus
- uusien teiden rakentaminen
- tien kunnossapitokustannusten ositus tieosakkaille
- tiekuntien hallintopalvelut
- metsäkeskus vastaa suunnittelusta ja töiden kilpailuttamisesta sekä johtamisesta
- tietoimitusten valmistelu
- tarvittavien lupien hankinta (maa-ainesluvut, liittymäluvut yms.)
- ympäristöselvitykset (mm. suurten petolintujen pesäpaikat)

Metsälain valvonta

- metsäkeskus valvoo metsässä tehtävän työn lainmukaisuutta, mm.
 - metsät tulevat hakkuun jälkeen uudistettua
 - harvennusten jälkeen jätetään riittävästi puuta kasvamaan
 - erityisen tärkeät elinympäristöt otetaan huomioon metsänkäsittelyssä
- toimihenkilöt neuvovat erityisen tärkeän elinympäristön rajaamisessa, käsittelyssä ja säilyttämisessä
- Kestävän metsätalouden rahoituslain valvonta (Kamera)
- Hirvivahinkojen arviointi ja korvauspäätökset
- Metsien hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain valvonta
- Metsänhoitoyhdistyslain valvonta
- Valtion kauppahintasaatavien valvonta

Alueellinen kehittäminen

- metsätalouden ja maaseudun alueellisten kehittämishankkeitten toteuttaja
- bioenergiatuotannon kehittäminen ja lisääminen
- yhteistyön rakentaja eri organisaatioiden välillä

Metsäkeskusten toimialueet²

Rannikon metsäkeskuksen toimialueeseen kuuluvat

- Uudenmaan maakunnan alueesta Espoo, Hanko, Helsinki, Inkoo, Karjaa, Kirkkonummi, Pohja, Siuntio, Tammisaari ja Vantaa,
- Varsinais-Suomen maakunnan alueesta Dragsfjärd, Houtskari, Iniö, Kemiö, Korppoo, Nauvo, Parainen ja Västanfjärd,
- Itä-Uudenmaan maakunta lukuun ottamatta Askolan ja Myrskylän kuntia (Lapinjärvi, Liljendal, Loviisa, Pernaja, Porvoo, Pukkila, Ruotsinpyhtää ja Sipoo)
- Pohjanmaan maakunnan alue lukuun ottamatta Isokyrön, Laihian ja Vähäkyrön kuntia (Kaskinen, Korsnäs, Kristiinankaupunki, Kruunupyö, Luoto, Maalahti, Mustasaari, Närpiö, Oravainen, Pedersöle, Pietarsaari, Uusikaarlepyy, Vaasa ja Vöyri-Maksamaa)
- Keski-Pohjanmaan maakunnan alueesta Kokkola

Lounais-Suomen metsäkeskuksen toimialue muodostuu

- Varsinais-Suomen maakunnan alueesta lukuunottamatta edellä mainittuja Rannikon metsäkeskuksen toimialueeseen kuuluvia kuntia sekä
- Satakunnan maakunnan alueesta

Hämeen-Uudenmaan metsäkeskuksen toimialue muodostuu

- Uudenmaan maakunnan alueesta lukuunottamatta edellä mainittuja Rannikon metsäkeskuksen toimialueeseen kuuluvia kuntia sekä
- Itä-Uudenmaan maakunnan alueeseen kuuluvista Askolasta ja Myrskylästä sekä
- Kanta-Hämeen maakunnasta
- Päijät-Hämeen maakunnasta

Kaakkois-Suomen metsäkeskuksen toimialue muodostuu

- Kymenlaakson maakunnasta
- Etelä-Karjalan maakunnasta

Pirkanmaan metsäkeskuksen toimialue muodostuu

- Pirkanmaan maakunnasta

Etelä-Savon metsäkeskuksen toimialue muodostuu

- Etelä-Savon maakunnasta

Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen toimialue muodostuu

- Etelä-Pohjanmaan maakunnasta
- Pohjanmaan maakunnan alueeseen kuuluvista Isokyrön, Laihian ja Vähäkyrön kunnista sekä
- Keski-Pohjanmaan maakunnan alueesta lukuun ottamatta Kokkolan kaupunkia (Halsua, Himanka, Kannus, Kaustinen, Kälviä, Lestijärvi, Lohtaja, Perho, Toholampi, Ullava ja Veteli)

Keski-Suomen metsäkeskuksen toimialue muodostuu

- Keski-Suomen maakunnasta

²Vuoden 2009 alusta tai sen jälkeen tapahtuvia kuntaliitoksia ei ole huomioitu.

Pohjois-Savon metsäkeskuksen toimialue muodostuu

- Pohjois-Savon maakunnasta

Pohjois-Karjalan metsäkeskuksen toimialue muodostuu

- Pohjois-Karjalan maakunnasta

Kainuun metsäkeskuksen toimialue muodostuu

- Kainuun maakunnasta

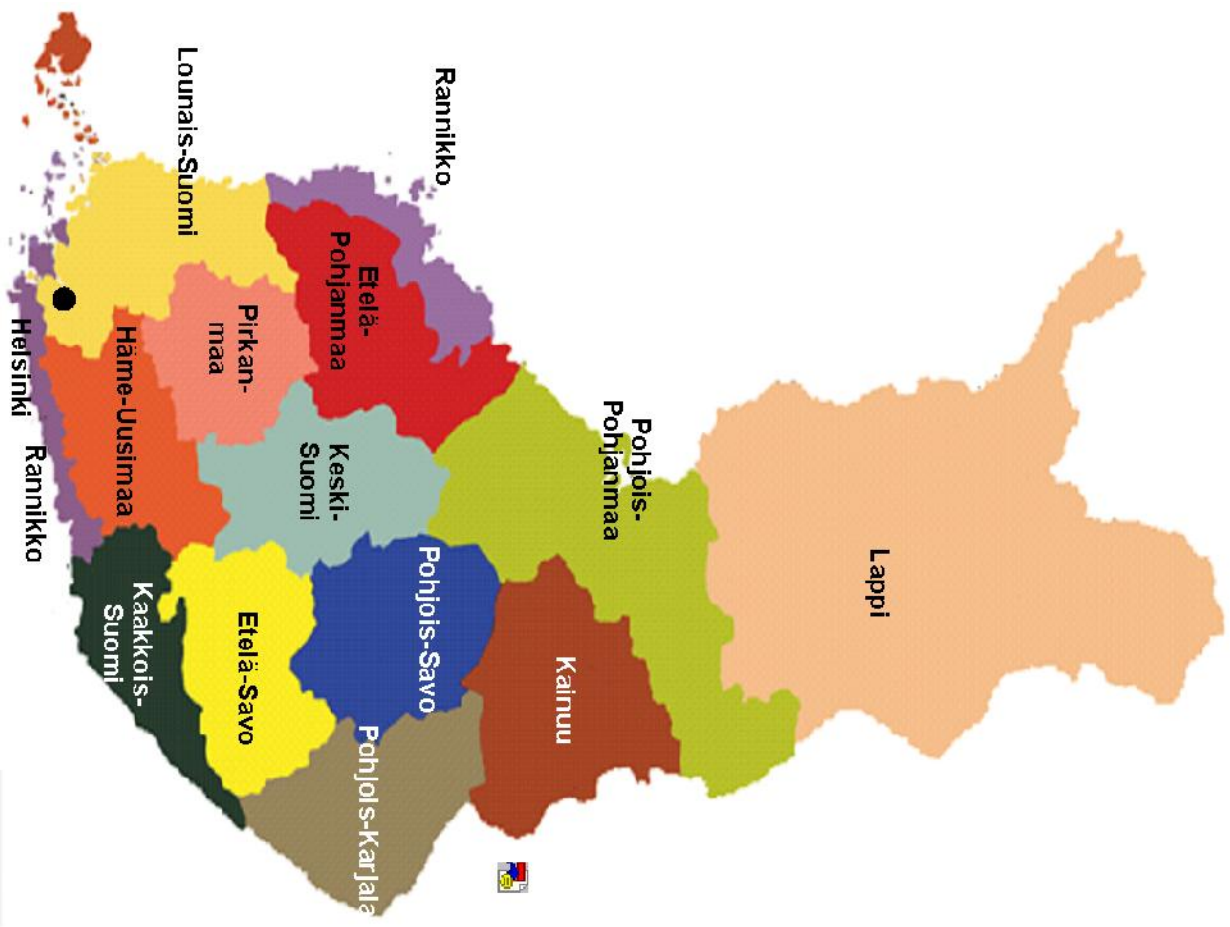
Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskuksen toimialue muodostuu

- Pohjois-Pohjanmaan maakunnasta

Lapin metsäkeskuksen toimialue muodostuu

- Lapin maakunnasta

Liite 5



Metsäkeskukset (13 kpl)

- Rannikko (Espoo/Vaasa)
- Lounais-Suomi (Turku)
- Häme-Uusimaa (Lahti)
- Kaakkois-Suomi (Kotka)
- Pirkanmaa (Tampere)
- Etelä-Savo (Mikkeli)
- Etelä-Pohjanmaa (Seinäjoki)
- Keski-Suomi (Jyväskylä)
- Pohjois-Savo (Kuopio)
- Pohjois-Karjala (Joensuu)
- Kainuu (Kajaani)
- Pohjois-Pohjanmaa (Oulu)
- Lappi (Rovaniemi)

Metsäkeskukset ja niiden toimipaikat:**Rannikon metsäkeskus**

Espoo sekä aluetoimistot Vaasa, Pedersöre, Närpiö, Parainen, Kemiö, Tammisaari ja Loviisa

Lounais-Suomen metsäkeskus

Turku sekä aluetoimistot Eura, Huittinen, Kankaanpää, Loimaa, Mynämäki, Pori ja Salo

Hämeen-Uudenmaan metsäkeskus

Lahti sekä aluetoimistot Forssa, Heinola, Hyvinkää, Hämeenlinna, Lammi, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä

Kaakkois-Suomen metsäkeskus

Kotka sekä aluetoimistot Kouvola, Lappeenranta, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale, Luumäki ja Virolahti

Pirkanmaan metsäkeskus

Tampere sekä aluetoimistot Hämeenkyrö, Kangasala, Orivesi, Parkano, Ruovesi, Vammala ja Virrat

Etelä-Savon metsäkeskus

Mikkeli sekä aluetoimistot Enonkoski, Heinävesi, Hirvensalmi, Joroinen, Juva, Kangasniemi, Kerimäki, Mäntyharju, Pertunmaa, Pieksämäki, Puumala, Rantasalmi, Savonlinna ja Savoranta

Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus

Seinäjoki sekä aluetoimistot Kokkola, Alajärvi, Alavus, Isojoki, Jalasjärvi, Kannus, Kauhajoki, Kauhava, Kaustinen, Kurikka, Kyrönmaa, Kälviä, Lappajärvi, Lapua, Lohtaja, Perho, Teuva, Toholampi ja Ähtäri

Keski-Suomen metsäkeskus

Jyväskylä sekä aluetoimistot Hankasalmi, Joutsa, Jämsä, Karstula, Keuruu, Kuhmoinen, Pihtipudas, Saarijärvi, Toivakka, Viitasaari ja Äänekoski

Pohjois-Savon metsäkeskus

Kuopio sekä aluetoimistot Haapamäen havaintotila Toivala, Iisalmi, Kaavi, Karttula, Keitele, Kiuruvesi, Lapinlahti, Leppävirta, Nilsiä, Pielavesi, Sonkajärvi, Suonenjoki ja Vehmersalmi

Pohjois-Karjalan metsäkeskus

Joensuu sekä aluetoimistot Eno, Ilomantsi, Kitee, Lieksa, Liperi, Nurmes ja Juuka

Kainuun metsäkeskus

Kajaani sekä aluetoimistot Kuhmo, Hyrysalmi, Paltamo, Puolanka, Sotkamo, Suomussalmi ja Vaala

Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskus

Oulu sekä aluetoimistot Haapajärvi, Haapavesi, Ii, Kalajoki, Kestilä, Kuusamo, Kärsämäki. Liminka, Nivala, Oulainen, Piippola, Pudasjärvi, Pyhäjoki, Pyhäjärvi, Raahel, Rantsila, Reisjärvi, Sievi, Taivalkoski, Utajärvi, Vihanti, Ylikiiminki ja Ylivieska

Lapin metsäkeskus

Rovaniemi sekä aluetoimistot Inari, Kemijärvi, Keminmaa, Kittilä, Kolari, Muonio, Pello, Posio, Ranua, Rovaniemi, Salla, Savukoski, Sodankylä, Tervola, Tornio ja Ylitornio

Liite 7

Metsämaan pinta-ala, yksityismetsälöiden lukumäärä ja metsänhoitoyhdistykset metsäkeskuksittain

(Lähde: METLA, Metsätilastollinen vuosikirja 2007, Tapion vuositilasto 2007)

	Metsämaa yksityiset 1000 ha	Metsämaa muut om.ryhmät 1000 ha	Metsämaa yhteensä 1000 ha	Metsälöt yhteensä kpl	Metsänhoitoyhdistykset 2007 tilanne kpl
Rannikon metsäkeskus	673	150	823	36 500	14
Lounais-Suomen metsäkeskus	797	186	983	45 400	18
Hämeen-Uudenmaan metsäkeskus	754	188	942	34 100	10
Kaakkois-Suomen metsäkeskus	631	149	780	28 800	9
Pirkanmaan metsäkeskus	686	229	915	30 100	15
Etelä-Savon metsäkeskus	938	262	1 200	29 900	10
Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus	1 106	168	1 274	46 700	18
Keski-Suomen metsäkeskus	912	448	1 360	30 700	8
Pohjois-Savon metsäkeskus	966	370	1 336	32 900	10
Pohjois-Karjalan metsäkeskus	818	673	1 491	29 100	4
Kainuun metsäkeskus	726	1 028	1 754	16 500	5
Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskus	1 564	846	2 410	45 000	18
Lapin metsäkeskus	1 612	3 395	5 007	32 800	12
Yhteensä	12 183	8 092	20 275	438 500	151

Liite 8

1.6 Yksityismetsäiden lukumäärä 1.1.2006
Number of non-industrial, private forest holdings, January 1, 2006

Metsäsektus Forestry sector	Pienmetsätilä Small holdings	Metsämaan pinta-alan mukaan kokoluokittelu metsätilä Forest holdings classified by forest land area						Yhteensä Total	Muut metsätilä Other holdings	Yksityismetsäiden lukumäärä yhteensä total number of private forest holdings	Metsämaan pinta-ala Forest land area
		<10 ha	10–19 ha	20–49 ha	50–99 ha	100–199 ha	>200 ha				
		1 000 metsätilää 1 000 holdings									
Koko maa – Whole country	125,9	78,8	82,5	86,9	40,2	12,6	2,3	313,4	3,7	443,0	23,6
0–10 Etelä-Suomi – Southern Finland	91,8	74,0	68,4	76,1	26,4	7,1	1,3	253,4	3,5	348,7	21,3
0 Ahvenanmaa	1,7	1,6	0,5	0,5	0,2	0,0	0,0	2,8	0,0	4,5	10,7
1 Rannikko	11,8	8,8	6,9	6,5	1,8	0,4	0,1	24,6	0,1	36,5	16,3
2 Lounais-Suomi	14,5	11,8	8,8	7,3	2,2	0,6	0,1	30,8	0,1	45,4	15,6
3 Häme-Uusimaa	9,8	7,3	6,9	6,6	2,2	0,7	0,1	23,9	0,3	34,1	20,6
4 Kaakkois-Suomi	7,1	6,1	5,9	6,8	2,1	0,4	0,1	21,5	0,3	28,8	20,1
5 Pohjanmaa	7,7	7,0	6,1	6,2	2,0	0,6	0,1	22,0	0,4	30,1	20,6
6 Etelä-Savo	5,8	5,3	5,6	8,1	3,3	1,0	0,1	23,4	0,7	29,9	27,8
7 Etelä-Pohjanmaa	12,5	10,2	9,5	10,3	3,2	0,6	0,1	34,0	0,1	48,7	18,7
8 Keski-Suomi	6,6	5,2	6,1	7,8	3,1	1,1	0,2	23,4	0,7	30,7	28,0
9 Pohjois-Savo	6,8	5,5	6,6	8,8	3,5	1,1	0,2	25,6	0,5	32,9	27,1
10 Pohjois-Karjala	7,4	5,0	5,4	7,2	2,9	0,8	0,2	21,4	0,3	29,1	25,0
11–13 Pohjois-Suomi – Northern Finland	34,1	4,8	14,1	20,8	13,8	5,5	0,9	60,0	0,3	64,4	32,1
11 Kainuu	4,7	1,1	2,5	4,0	3,1	0,8	0,1	11,6	0,2	16,5	34,9
12 Pohjois-Pohjanmaa	15,8	3,7	7,9	10,1	5,5	1,7	0,2	26,2	0,1	45,0	26,1
13 Lappi	13,6	0,0	3,7	6,7	5,2	3,1	0,6	19,2	0,0	32,8	39,1

Finland Statistical Yearbook of Forestry 2007

Sisältää metsätilä, joiden metsämaan pinta-ala on vähintään 2 hehtaaria.
 Metsätiloissa luokiteltu.

Pienmetsätilä: Metsämaan pinta-ala on alle 4 hehtaaria paitsi Oulun läänissä alle 7 hehtaaria ja Lapin läänissä alle 12 hehtaaria.
 Pienmetsätilä eivät maksa metsänhoitomaksua (metsämaata keskimäärin 2,7 hehtaaria/metsätilä).

Kokoluokittelu metsätilä: Metsänhoitomaksua maksavat metsätilä (metsämaata keskimäärin 31 hehtaaria/metsätilä).
 Muut metsätilä: Metsänhoitomaksusta ammutusta vapautuneet metsätilä (metsämaata keskimäärin 84 hehtaaria/metsätilä).

The table includes forest holdings with minimum of 2 hectares of forest land.
 Classification of forest holdings:

Small holdings: Forest holdings with less than 4 hectares of forest land. In Province of Oulu less than 7 hectares of forest land and in Province of Lapland less than 12 hectares of forest land.
 Small holdings do not pay forestry fee. Average forest land area 2.7 hectares per holding.

Forest holdings classified by forest land area: Forest holdings with forestry fee obligation. Average forest land area 31 hectares per holding.
 Other holdings: Forest holdings exempted from forestry fee. Average forest land area 84 hectares per holding.

Lähde: Verohallitus – Source: National Board of Taxes

Metsäkeskusten kehittämistä koskevat keskeisimmät selvitykset ja kehittämistoimenpiteet 2000-luvulla

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio ja alueelliset metsäkeskukset ovat 1900-luvun alussa perustettu yksityisoikeudellisina yhdistyksinä. Ne muutettiin julkisoikeudellisiksi yhteisöiksi 1960-luvulla. 1990-luvulla Tapiosta kehitettiin kehittämiskeskukseksi, metsätalouden palveluja kehittäväksi organisaatioksi. Julkiset hallintotehtävät keskitettiin metsäkeskuksiin. Tapion ja metsäkeskusten tehtävänä oli tuolloin ”hoitaa metsien kestävä hoitoa ja käyttöä, niiden monimuotoisuuden säilymistä ja muuta metsätalouden edistämistä”.

Maa- ja metsätalousministeriön työryhmän (Työryhmämuistio MMM 2001:7) tehtävänä oli kehittää Tapion rakennetta ja toimintaa. Työryhmän keskeisenä ehdotuksena oli korostaa metsäkeskusten itsenäistä toimivaltaa ja vastuu siten, että metsäkeskukset hankkivat Tapiolta palveluja tilaaja-tuottajajärjestelmän mukaisesti. Lisäksi työryhmä ehdotti Tapion liiketoiminnan yhtiöittämistä.

Maa- ja metsätalousministeriö tilasi työryhmän edellä mainitusta selvityksestä ja sen toteutumisesta *ulkopuolisen arvioinnin*. Haus kehittämiskeskus Oy:n arvioinnin (MMM:n julkaisu 16/2004). Arvioinnin keskeiset johtopäätökset ovat:

- metsäkeskusten katsottiin yhtenä toimijoista vaikuttaneen Suomen metsien hyvään tilaan
- ne ovat ministeriön tulosoajauksessa saavuttaneet Kansallisen metsäohjelman tavoitteet
- metsäkeskusten kolmen toiminta-alueen kesken on uskottavuus- ja riippumattomuusongelmia: edistämistehtävien ja liiketoiminnan välinen rajanveto ei ole selkeä, liiketoiminnasta kyseenalaistetaan eniten, sillä se vaikuttaa markkinoiden syntymiseen
- metsälakien toimeenpanon ja rahoituspäätösten yhdenmukaisuus ja tasapuolisuus ei ole riittävä
- valtion kokonaisrahoituksesta metsätalouden rahoituslain mukaisiin töihin ohjautuu vain 40 %
- metsäkeskuksen omana työnä tekemät suunnittelu-, työnjohto ja metsänparannustyöt ovat hintatasoltaan korkeampia kuin muiden toimijoiden
- metsäkeskusten organisaatorakenteet ja toimintatavat ovat hallinnollisesti raskaita
- Tapion toiminta on viime vuosina kehittynyt, palvelut ovat parantuneet, mutta niiden hinta on korkea

Arvioitsijat ehdottivat seuraavia toimenpiteitä:

- luodaan palvelumarkkinat, joilla metsäomistajat ja muut toimijat hankkivat palveluja
- hallinto ja julkiset palvelut keskitetään metsäkeskuksiin ja ministeriöön, ne vastaavat metsälakien valvonnasta ja rahoittavat palveluja
- tutkimustoiminta kootaan Metsäntutkimuslaitokseen ja sen alueorganisaatioon.

Arvioitsijat ehdottivat seuraavia organisaatiovaihtoehtoja

1. vaihtoehto: 13 alueellista metsäkeskusta kootaan yhdeksi organisaatioksi, jolla on 4-5 alueyksikköä

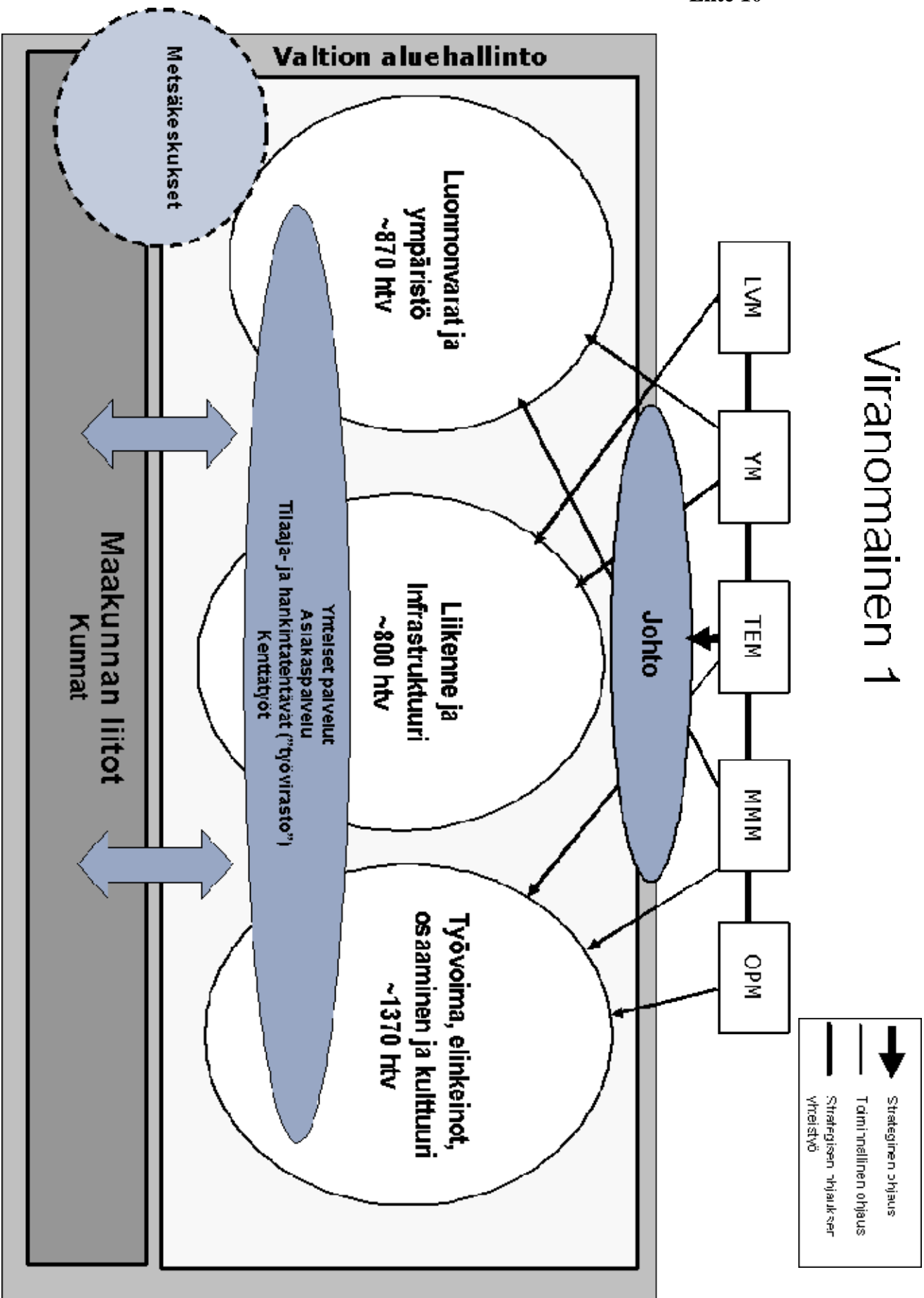
2. vaihtoehto: metsäkeskukset yhdistetään työvoima- ja elinkeinokeskusten maatalous- ja metsäosastoiksi
3. vaihtoehto: perustetaan erikseen valvontavirasto ja edistämistehtäviä varten valtakunnallinen metsäkeskus
4. vaihtoehto: valvontatehtävät siirretään työvoima- ja elinkeinokeskuksiin ja edistämistehtävät valtakunnalliselle metsäkeskukselle.

Arvioinnista saadun palautteen johdosta *hallitus käsitteli asiaa iltakoulussaan helmikuussa 2005* ja linjasi metsäkeskusten kehittämistä seuraavasti: ”Kehittämisen päälinjauksen mukaan metsätalouden edistämisen ja valvontaorganisaatio perustuisi edelleen 13 itsenäisen alueelliseen metsäkeskukseen. Metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion yhteistyötä kehitetään, mutta se toteutetaan Tapio itsenäisenä organisaationa säilyttäen. Metsäkeskusten toimintaa selkeytetään ja tehostetaan organisoimalla viranomais-toiminta metsäkeskusten sisällä nykyistä selvemmin erilleen muusta toiminnasta, lisäämällä tilaaja-tuottajamallin käyttöä ja ulkoistamalla liiketoimintaa vapaaehtoisin henkilöstöjärjestelyin. Tavoitteena on metsäkeskusten toimintaa tehostamalla sekä uudistamalla metsänparannustuen myöntämisehtoja saavuttaa Kansallinen metsäohjelma 2010:n suoritettavat tavoitteet. Metsäkeskusten toiminnan yhtenäistämisen tavoitteena on, että metsänomistajat saavat yhtäläiset palvelut asuinpaikastaan ja metsän sijaintipaikasta riippumatta. Tähän pyritään ottamalla käyttöön yhtenäiset toiminnan ja kustannusten seuranta-järjestelmät, keskittämällä hallinto- ja tukipalvelut tarkoituksenmukaisella tavalla ja yhtenäistämällä ja sertifioimalla metsäkeskusten toimintajärjestelmät.”

Metsäkeskusten hallintoa uudistettiin vuonna 2005 (*HE 175/2005, SK 1177/2005*). Maa- ja metsätalousministeriö valmistelu perustui edellä mainittuun hallituksen linjaukseen. Uudistus koski lähinnä Tapion asemaa.

Metsäkeskuksia koskeva lainsäädäntö uudistettiin vuonna 2007 (*HE 178/2006, SK 313/2007*). Tavoitteena oli saattaa lainsäädäntö perustuslain vaatimusten mukaiseksi. Metsäkeskusten sellaiset tehtävät, joiden hoitamiseen liittyy merkittävää julkisen vallan käyttöä, siirrettiin Maaseutuviraston hoidettaviksi. Metsäkeskusten sisäistä hallintoa uudistettiin siten, että julkisen vallan käyttöä sisältävät tehtävät organisoitiin erilleen metsäkeskusten muusta toiminnasta.

Viranomainen 1



Lausuma 29.9.2008

Esitän seuraavan lausuman ehdotukseen metsäkeskuksen johtokunnan kokoonpanosta:

"Metsäkeskusten johtokunnan kokoonpanoa koskevia säännöksiä tarkistetaan niin, että metsäkeskusten johtokunnissa on yksi elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskuksen edustaja, jolla on ympäristönsuojelullista asiantuntemusta, yksi maakuntaliiton edustaja, yksi metsäteollisuuden edustaja, yksi henkilöstön tai koneurakoitsijan edustaja sekä kolme metsänomistajaedustajaa. Metsänomistajista yksi edustaa Metsähallitusta niissä metsäkeskuksissa, joiden toimialueen metsätalousmaasta merkittävä osa on Metsähallituksen hallinnassa. Muut metsänomistajaedustajat kuin Metsähallituksen edustaja nimetään asianomaisen metsäkeskuksen toimialueen edustavimpien metsänomistajajärjestöjen ehdottamista henkilöistä.

Joensuussa 29.9.2008

Johtaja Marketta Ahtiainen
Pohjois-Karjalan ympäristökeskus

Eriävä mielipide metsäkeskustyöryhmän loppuraporttiin

ALKU- hankkeen tavoitteena on tuottaa kansalaisille entistä paremmat palvelut nykyistä tehokkaammin. Asiakkaille palveluiden käytön edellytyksenä on, että niitä on saatavissa kunta- tai vähintään seutukuntakohtaisesti. Valtaosa palveluiden käyttäjistä hankkii sekä valtion että kuntien palvelut päivittäisen asiointialueensa palvelupisteistä. Lisääntyneestä sähköisten palveluiden käytöstä huolimatta em. palvelupisteet ovat vielä pitkään välttämättömiä kansalaisten palvelujen saatavuuden kannalta.

Vaikka metsäkeskukset eivät ole suoraa valtionhallintoa, on niille asetettu jopa valtion hallintoa suuremmat tuottavuustavoitteet. Kuten nyt valmistuneessa metsäkeskustyöryhmän loppuraportissa todetaan, ei raportissa esitetyt toimenpiteet lisää metsäkeskusten tuottavuutta ja taloudellisuutta.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmään on asettanut tavoitteeksi, että maahan perustetaan ”noin yhdeksän toiminta-alueita”. Nämä yhdeksän aluetta ovat keskuksia, jossa toimivat kaikki kolme päävastuualueen (elinkeino-, liikenne- ja luonnonvara) tehtäväkokonaisuutta.

Nykyiset 13 metsäkeskusta poikkeavat toisistaan merkittävästi henkilöstön määrän ja työtulosten osalta. Yksikköjen koosta ja työmäärästä huolimatta metsäkeskusten hallinnon rakenne ja johtamisorganisaatiot ovat hyvin yhteneväiset. Jotta töitä voidaan tehdä ja palveluja tuottaa entistä taloudellisemmin ja tehokkaammin, yksikköjen keskimääräistä kokoa tulee kasvattaa.

Aluejaot

Metsäkeskusten lukumäärä, nimet ja toimialueet sekä toimipaikat perustuvat metsäkeskuksista annettuun asetukseen (1205/2002). Metsäkeskusten aluejaot perustuvat pääosin maakuntajakoon. Rannikon metsäkeskuksen ja sen muodostamisen seurauksena myös kolmen muun metsäkeskuksen toimialue ei muodosta yhdestä tai useammasta maakunnasta.

Työryhmä arvioi eri aluejakovaihtoehtojen etuja ja haittoja. Alueiden tulisi olla metsätalouden merkityksen, kokonsa, henkilöstön määrän sekä taloudellisen toimintakyvyn suhteen mahdollisimman tasapainoisia kokonaisuuksia. Aluejaon rakenteita luodessa tulee huomioida palveluiden tuottaminen mahdollisimman lähellä asiakaskuntaa, sillä asiakasnäkökulmasta katsottuna tärkeitä on riittävän tiheä toimipaikkaverkko (alueelliset metsätoimistot), ei niinkään aluejako. Resurssit tulee ohjata asiakkaiden palveluiden tuottamiseen

ja asetettujen työtulosten saavuttamiseen, jolloin alueiden lukumäärä voi olla nykyistä pienempi.

Ehdotus:

Aluehallinnon uudistamishankkeen jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon metsäkeskusten ja muiden aluehallintoviranomaisten yhteistyön edellytykset. Yhteistyön ja metsäkeskuksen prosessien johtamisen kannalta edellytyksenä ovat yhtenäiset aluejaot (metsäkeskus – maakunnan liitto, maakunnan liittojen kerrannainen tai yhteistoiminta-alue) yhteistyökumppaneiden kanssa. Tätä koskeva periaate tulisi ottaa metsäkeskuksia koskevaan lakiin. Metsäkeskustyöryhmältä tulee pyytää lausunto metsäkeskusten aluejaosta aluejakotyöryhmän loppuraportin valmistumisen jälkeen. Aluejakoehdotuksessa tulee ottaa huomioon kielivaatimukset, lähtökohtana asiakaslähtöinen ja tehokas palveluiden organisointi.

Maakunnan liittojen yhteistoiminta-alueiden varmistuttua, metsäkeskusten aluerajoiksi tulee ottaa yhteistoiminta-alueiden rajat. Metsäkeskusten lukumäärä ja alerajat muutetaan metsäkeskusten osalta yhteistoiminta-alueiden mukaisiksi viimeistään vuoden 2011 alusta lukien.

Kemijärvellä 29.9.2008

Heikki Nivala
Metsäkeskustyöryhmän jäsen

METSÄKESKUSTEN INTEGROIMISTA MUUHUN ALUEHALLINTOON VALMISTELEVAN TYÖRYHMÄN RAPORTTI

Otsikossa mainittuun raporttiin viitaten haluan kohteliaimmin esittää seuraavaa lisäystä kokouksessamme 25.9. sovittuun lauseeseen metsäkeskusten aluejakoa ja toimipaikkaverkostoa koskien.

”Käytännössä tehokkaan yhteistyön ja tässä työssä tehtyjen ehdotusten toteuttamisen edellytyksenä tulisi olla, *jollei erityisistä syistä muuta johdu*, yhtenevät aluejaot metsäkeskusten, valtion aluehallinnon ja maakunnallisten toimijoiden välillä.”

Edellä mainittu muotoilu vastaisi näin ollen Maakuntajakolain (1159/1997, 1§:n 3. momentti) tulkintaa³ valtion aluehallintoviranomaisten toimialuejaoista.

Kaj Suomela
johtaja, metsäkeskusten integroimista muuhun aluehallintoon valmistelevan työryhmän jäsen
Pohjanmaan TE-keskus

³ ”Valtion aluehallintoviranomaisten toimialueiden tulee, jollei erityisistä syistä muuta johdu, perustua maakuntajakoon niin, että toimialue muodostuu yhdestä tai useammasta maakunnasta.”



61(62)

Päivämäärä
29.9.2008

Dnro

Viite

Asia LAUSUMA

Aluehallinnon uudistamishankkeen metsäkeskusten integroimista muuhun aluehallintoon valmisteleva työryhmä on muistiossaan asiasta tarkempaa kirjausta tekemättä ehdottanut, että

Metsäkeskusten johtokunnissa on elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskuksen sekä maakunnan liiton edustus.

Ehdotus sinällään on aluehallinnon uudistamishankkeen väliraportin ja hallinnon kehittämisen ministeriryhmän linjauksen mukainen ja siten asianmukainen.

Työryhmän työn aikana on käynyt ilmi, että erikseen asetettu aluehallinnon uudistamishankkeen täytäntöönpanon edellyttämät muutosehdotukset lainsäädäntöön valmisteleva työryhmä valmistelee ja valtiovarainministeriö esittelee kaikki hankkeeseen liittyvät säädosmuutokset.

Näkemyksemme mukaan metsäkeskusten johtokuntien kokoonpano ja niitä koskevien säännösten valmistelemisen metsäkeskusten integroimista muuhun aluehallintoon lukuun ottamatta, on ennen kaikkea metsäpoliittinen asia. Katsomme, että metsäpoliittisten asioiden valmistelemisen kuuluu valtioneuvoston ohjesäännön mukaan maa- ja metsätalousministeriölle. Maa- ja metsätalousministeriöllä on metsäkeskusten johtokuntia koskevien säännösten osalta muitakin kuin aluehallinnon uudistamishankkeeseen liittyviä tarkistamistarpeita.

Marja Hilska-Aaltonen
metsäneuvos

Vilppu Talvitie
hallitusneuvos

▲ MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ
▲ PL 30, 00023 VALTIONEUVOSTO (Helsinki)
▲ puh. (09) 16001 ▲ faksi (09) 160 54202

▲ JORD- OCH SKOGSBRUKSMINISTERIET
▲ PB 30, 00023 STATSRÅDET (Helsingfors)
▲ tfn (09) 16001 ▲ fax (09) 160 54202

▲ MINISTRY OF AGRICULTURE AND FORESTRY
▲ PO Box 30, FI-00023 GOVERNMENT, Finland (Helsinki)
▲ tel. +358 9 16001 ▲ fax +358 9 160 54202

Eriävä mielipide työryhmämuistioon

Aluehallinnon uudistamishanke

Metsäkeskusten integroimista muuhun aluehallintoon valmisteleva työryhmä

Haluamme kohteliaimmin lisätä työryhmän muistioon seuraavan eriävän mielipiteen.

Eriävä mielipide kohtaan ”Metsäkeskusten johtaminen”

Johtokunnan kokoonpano

Johtokuntaan ollaan lisäämässä yksi elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskuksen edustaja sekä yksi maakunnan liiton edustaja. Samassa yhteydessä on syytä ottaa johtokuntaan myös henkilöstön edustus, mikä on nykypäivän käytäntö tämäntyyppisissä organisaatioissa. Edellisessä metsäkeskuslain muutoksessa henkilöstön edustus otettiin jo Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion johtokuntaan. Henkilöstö on asiantuntijaorganisaation keskeinen voimavara ja on tärkeää, että henkilöstö otetaan päätöksentekoon mukaan jo niiden suunnitteluvaiheessa.

Ehdotus johtokunnan kokoonpanoksi

Metsäkeskusten johtokunnan kokoonpanoa koskevia säännöksiä tarkistetaan niin, että metsäkeskusten johtokunnissa on yksi elinkeino-, liikenne- ja luonnonvarakeskuksen edustaja, yksi maakunnan liiton edustaja, yksi metsäteollisuuden edustaja, yksi henkilöstön, yksi metsätyöntekijöiden tai koneurakoitsijoiden edustaja sekä kolme metsäomistajaedustajaa.

Helsingissä

25.9.2008

Seppo Leinonen
metsänhoitaja
Metsänhoitajaliitto

Heikki Nivala
metsäneuvoja
Meto - Metsäalan Asiantuntijat
ry.